

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 <http://www.kurier-poranny.com/niwa/>

№ 21 (2350) Год XLVI

Беласток 27 мая 2001 г.

Цана 1,50 зл.

Мода за ўсходній мяжою

Студэнцкае падарожжа ў Гродна, якое праходзіла з 23 па 28 красавіка, ме-ла не толькі навуковыя харктар. Бела-стоцкія студэнты беларусістыкі пера-жылі свайго роду „шок” ад сутыкнення з іншай культурай.

Захапіла нас чысціня паркаў і вуліц, але расчараўваў выгляд рэстаранаў, брак гігіены ў такіх месцах і спосаб падаван-ня ежы. Аднак найбольшае ўражанне на студэнтах зрабіла гродзенская мода.

Студэнты, прызызываючы да спартыў-най, выгоднай і лёгкай вонраткі, былі прыемна здзіўлены элегантным адзен-нем студэнтаў Гродзенскага ўніверсітэта і звычайных жыхароў Гродна. Выгляд гродзенскіх студэнтаў на калідоры мо-на біў у очы. Упэўненая ў сябе бела-стоцкія студэнты адразу разгубіліся. Ап-ранутыя ў джынсы, адзідасы і лёгкія сві-тэры беластачане выглядалі зусім не-ахайна і бедна. Найгорш выглядалі дзяў-чаты і не адной з-за гэтага стала сорамна. Гродзенскія студэнткі паказвалі свой клас на кожным кроку: вылучаліся адзеннем, макіяжам і прычоскай.

На ўніверсітэце царылі кароткія спадніцы, боты на высокіх абцасах і з вялікім дэкальтэ блузкі ў абліпку ў яскравых колерах.

За тыдзень часу нашага знаходжання ў Гродне ні разу не спаткалі мы дзяўчыны або жанчыны, у якіх былі б бачны ад-росткі пасля фарбавання валос, што ў Беластоку можна наглядаць на кож-ным кроку. Амаль усе жанчыны былі ў новым модным адзенні. На вуліцы Са-вецкай пераважалі каляровыя штаны з пашыранымі калошынамі і доўгімі раз-рэзамі, зашпіленымі на маланку, рамень-чык або шнурок. Да гэтага куртачкі па фігуры ў вясеннях колерах з імітацыі ску-ры, або пінжак, пад якім амаль заўсёды была белая блузка з вялікім каўняром. У адрозненні ад Беластока ў Гродне жанчыны ўздзяляюць вялікую ўвагу свай-му выглядзу. Найлепш можна было гэта заўважыць на прыкладзе жанчын, якім ужо за сорак. Амаль усе яны выглядалі элегантна. Не бачылі мы жанчын у спар-тыўных касцюмах, расцягнутых світэ-рах, што палякі лічыць харктэрным для турыстаў з-за ўсходніх мяжы.

Нашы дзяўчыны дайшлі да сумнага вываду, што ў Беластоку думаем аб са-бе як аб цудоўных, элегантных жанчынах, да якіх ніхто не можа парадуноўвацца, а напэўна ўжо не жанчыны з-за ўсходніх мяжы. Аднак рэчаіснасць аказваецца зусім іншай. Каб дараўняць жанчынам з Гродна, трэба пару добрых гадоў працы над сабой, бо з модай мы адстаем ад іх на добрыя два гады.

Розніцу ў выглядзе жанчын заўважы-лі таксама студэнты, якія, убачыўшы даўганаўную бландзінку ў спадніцы мі-ні (бо такія пераважаюць у Гродне), уз-дыхалі цяжка і гаварылі: „Шкада, што ў нас німа такіх дзяўчат...”

Паўліна ШАФРАН

Вучні з нецярплюсцю чакалі адкрыцця канвертаў з тэмамі. На здымку: Кася Себяшук.

Спадчына, ісціна і паэзія

Аляксей МАРОЗ

— Лёгкая быўлі сёлетнія тэмы, — зая-вила Аліна Лісіцкая, выйшаўшы з пісь-мовага матуральнага экзамену па бе-ларускай мове.

Згодны з ёю быў іншыя выпускнікі Гайнаўскага белліцэя, якія пісалі пра творчасць любімых пісьменнікаў: Мак-сіма Багдановіча, Якуба Коласа і Янкі Купалы.

У Комплексе школ з дадатковым на-вучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы да пісьмовых экзаменаў на атэстат ста-ласці, якія праходзілі з 8 па 10 мая г.г., прыступілі 134 сёлетнія выпускнікі і 2 мінулагоднія, а ў Агульнаадукацый-ным ліцэі з беларускай мовай навучан-ня імя Браніслава Тарашкевіча ў Бель-скому-Падлішскім 124 сёлетнія выпускні-кі. У Бельскім белліцэі ўсе вучні паспя-хова здалі пісьмовыя экзамены, але не па-шанцавала тром ліцэістам з Гайнаў-скага белліцэя. Двух вучняў не здало эк-замену па матэматыцы і адзін па ру-скай мове.

Супакоіліся ўчытагаўшыся ў тэмы

У гэтым годзе не працуе штатны мэ-тадыст па навучанні беларускай мовы. Настаўнікі з белліцэя не моглі з ім кан-сультаваць сваіх прапаноў на пісьмо-вия экзамены і таму разам з вучнямі з большай чым у мінульых гадах нецяр-плюсцю чакалі адкрыцця канвертаў з тэмамі пісьмовых прац.

— Спачатку не было відаць асаблі-вага задавальнення ў вучняў, але калі ўчыталіся яны ў тэмы прац, дык супакоіліся, — сказала настаўніца Бельска-га белліцэя Яўгенія Таранта.

У час пісьмовага экзамену па белару-скай мове трэба было выбраць адну з чатырох пропанаваных тэм і напісаць па ёй творчую працу.

1. Ці згаджаешся са словамі, што

„Спадчына — гэта і калыханка, якую

спявала табе маці, і казка, якую расказ-вала бабка, і твая першая кніга, якую каля пяцісот гадоў таму надрукаваў вя-лікі асветнік Францыск Скарына”? (В. Вітка).

2. „Існуе толькі дзве справы, вартыя чалавека: дабыванне хлеба і пошуку іс-ціны”. (А. Сямёнаў — ляснічы). Якой іс-ціны шукалі прадстаўнікі перадавой бе-ларускай літаратуры пачатку XX ст.?

3. „Паміраюць паэты — застающа-іх несмяротныя слова”. (П. Панчанка). Падзяліся сваімі ўражаннямі ад сустрэ-чы з любімым паэтом (пісьменнікам) і яго творчасцю.

4. Выкажы свае думкі і рэфлексіі, якія наводзіць на цябе верш Алеся Разанава.

Што прымушае нас незаўважна пе-раходзіць...

Тэмы даступныя для кожнага

— Добрая тэмы і даступныя для кожнага, — ацаніла паэзія заканчэння экзамену настаўніца з Гайнаўкі Воль-га Сянкевіч. — Можа цяжкі было напісаць інтэрпрэтацыю на сучасны верш Алеся Разанава, у якім паэт вы-казваецца коратка і лаканічна, кары-стаеца скарочанымі думкамі і сімво-лікай. Больш складанай была таксама першая тэма, дзе трэба было ўмелы спалучыць шырокі матэрыял у лагіч-ную цэласць. Найбольш канкрэтнымі і даступнымі для слабейшых вучняў лі-чу другую і трэцюю тэмамі. Нашы вуч-ні найчасцей спасылаліся на творчасць Максіма Багдановіча, Якуба Коласа, Янкі Купалы і Іёткі.

У Гайнаўскім белліцэі найбольш, бо 95 вучняў, рашылася пісаць на трэцюю тэму, 15 ліцэістам — на першую і па 6 асоб — на другую і чацвёртую. У Бель-скім белліцэя таксама найбольш вучняў пісала на трэцюю тэму (63), а на другім месцы паводле папулярнасці была пер-

[працяг ↗ 3]

Трэба варушыца

Славамір Кулеша з Семяноўкі шмат каму асацыюецца з маладым — селянінам (сельгасгурткі), грамадскім і палітычным дзеячам. І то па ўсёй Беласточыне. Хоць ён — асоба прыватная, „толькі” гмінны радны Нараўчанскаі гміны.

[партрэт ↗ 3]

Як гусь з парасём

У дакуменце згадваецца цікавы сак-ральны аб'ект у Супраслі — кляштар базыльянаў. А яго ж там німа! Ёсьць там манастыр Благавешчання ПДМ. Таксама ў стратэгіі нічога німа пра турпраход шляхам праваслаўных хра-маў, а пра Свята-Троіцкі сабор у Гай-наўцы і зусім не згадваецца.

[ігнараванне ↗ 4]

Ян Тарасевіч на кампакт-дыску

Варшавская музычная суполка Acte Preable, выдала першы кампакт-дыск з музыкай гэтага беларускага кампазітара. На ім 24 фартэпіянныя і вакаль-ныя творы ў выкананні самых знакамі-тасцей Беларусі: Ігара Алоўніка, Вікта-ра Скарабагатава, Ганны Каржанеў-скай, Ірыны Шумілінай, Таціны Цыбуль-скай і вакальнага ансамбля „Славяне”.

[спадчына ↗ 5]

Зберагчы ад забыцця

„Крыўчанкі” з Крыўца праспявалі не-калькі агулек-вяснянак. Галасістыя песні перапляталіся гумарэскамі пра вясенне аранне, удзел цешчы ў куп-лі самахода і „ваўка”. Публіцы былі па-стайлены і небанальныя загадкі.

[фальклор ↗ 5]

Гайнаўскуму хору неабходная рэанімацыя

З трывогай пішу гэтые слова. Вель-мі шкада, што гарадскія ўлады не за-ўважаюць праблемы. Гайнаўка і Гай-наўчына — кальска беларускага ася-роддзя. І тут павінен быць не толькі хор, але ансамбль песні і танца, як колішнія „Ляўоніха”. А зараз хору ГДК неабходная рэанімацыя.

[заклапочанасць ↗ 9]

Маё наканаванне

Падарожжа адбывалася перад Руз-дром. Памятаю дарогу: холадна, усю-ды балота. Пакуль мы дайшлі, я абу-ляю сабе ногі, адмарозіў пальцы. Па дарозе мы зайдлі ў Відава, да адной знёймай, каб пры печы нагрэцца. А на печы осыпка для свіней сохла. Я на-еўся гароху і захварэў.

[усташыны ↗ 10]

Беларусь — беларусы

XXII Дні Бельска-Падляскага

Бельскі дам культуры запрашае на XXII Дні Бельска-Падляскага, якія з 27 мая па 3 чэрвень 2001 года будуць адбывацца ў гарадскім амфітэатры, дому культуры, бібліятэцы, на стадыёне, у школах і іншых гарадскіх установах.

Найбольш атракцыёнаў будзе ў першы дзень мерапрыемства і ў апошні. Плануецца, што 27 мая ў гарадскім амфітэатры выступяць айчынныя і замежныя калектывы, у тым ліку ансамбль беларускай народнай песні „Вяселле” з Ваўкавыска. У развітальны дзень — 3 чэрвень — у ходзе презентациі адзінаццаці бельскіх калектываў у амфітэатры заспіваюць беларускія гурты „Журавінка”, „Дзяўчыня ноткі”, „Васілічкі” і „Маланка”, а закончыць мерапрыемства эстрадная зорка Элені, грачанка па нацыянальнасці. У апошні дзень прадбачваюцца шматлікія конкурсы і гульні.

Апрача канцэртаў арганізаторы пропануюць сустрэчы з пазітіў, мастацтвам і фатографіямі. Адбудуцца таксама спартыўныя спаборніцтвы. У аў-

торак (29 мая) прадугледжваецца прэзентацыя артыстычных дасягненняў бельскіх падставовых школ і гімназій. Па-беларуску заспіваюць дзяўчата з „Журавінкі”, а беларускія вершы прачытаюць пераможцы Цэнтральных элімінацый дэкламатарскага конкурсу „Роднае слова 2001”, якія вучаніца ў бельскай „тройцы”. Гэтага ж дня ў Гарадской публічнай бібліятэцы падведзены будуць вынікі паэтычнага конкурсу, арганізаванага сярод вучняў бельскіх школ. З гасцінным канцэртам царкоўнай музыкі ў пятніцу (1 чэрвень) выступіць праваслаўны хор „Макраныц” з Бялграда, узельнік ХХ Міжнароднага фестывалю царкоўнай музыкі ў Гайнайцы.

Дырэктар Бельскага дома культуры Сяргей Лукашук адзначыў, што сёлетнія праограма Дзён Бельска-Падляскага больш сціплая за мінулагоднюю па фінансавых прычынах. Асабліва паменшилася колькасць сродкаў ад спонсараў.

Аляксей МАРОЗ

Пікетаванне ў гадавіну рэферэндуму

14 мая 2001 г. адбылося пікетаванне беларускай амбасады ў Рэспубліцы Польшча. Пікетаванне было прымеркавана да гадавіны рэферэндуму 1995 года, згодна з якім нацыянальная сімволіка была зменена на псеўданацыянальную сімвалы часоў СССР, якія на-самрэч з'яўлююцца сімваламі прыгнёту і расійскага вялікадзяржавнага шавінізму. Блізу паўтары гадзіны 15 чалавек пад бел-чырвона-белымі сцягамі ды з транспарантамі арганізацыі прастаялі ля амбасады. Па традыцыі, што склалася, пікетчыкі стаялі задам да амбасады, каб выказаць такім спосабам сваё стаўленне да сённяшняга рэжыму, які пануе на Беларусі, ды ягоных прыслугатых.

Напрыканцы пікета некалькі маладёнаў найперш выцерлі ногі, а пазней парэзалі чырвона-зялёны сённяшні дзяржавны сцяг — таксама, як у 1995

годзе пасля першага „рэферэндуму” быў зняты з даху адміністрацыі презідэнта і парэзаны нацыянальны беларускі сцяг. Кавалкі палатна былі раздадзены ў якасці сувеніру ўсім жадаючым.

У час правядзення пікета да яго ўздельнікаў неаднаразова звярталіся міністэрства і парэзаны нацыянальны беларускі сцяг. Кавалкі палатна былі раздадзены ў якасці сувеніру ўсім жадаючым.

Цікавінкай было таксама тое, што ўвесі час, які працягваўся пікет, у памяшканні амбасады знаходзіўся першы сакратар, які рызыкнуў выйсці толькі пасля таго, як разышліся апошнія ўздельнікі пікета.

Прэс-рэліз Інфармацыйнага цэнтра Згуртавання беларусаў „Разам”, Варшава, 16.05.2001 г.

Ад „Правінцыі” праз „Калосьце” да стаўцы крок

16 траўня ў Беларускім ліцэі ў Мінску адбылася супольная вечарына-прэзентацыя свежых нумароў літаратурна-мастацкіх часопісаў „Калосьце” і „Правінцыя”.

У імпрэзе прынялі ўдзел аўтары папулярных у айчынных інтэлектуальных коалах выданняў: Але́сь Аркуш, Валянцін Акудовіч, Людка Сільнова, Альгерд Бахарэвіч, Ганна Кісліціна і Юрась Барысевич. Вёў вечарыну вядомы перакладчык і літаратуразнавец Лявон Баршчэўскі.

А пачалася вясновая „раскрутка” не-

залежных часопісаў па-за межамі Мінска. У сакавіку і красавіку праўшлі прэзентацыі ў Полацку і Гродне. 13 траўня адбылася сустрэча з рэдакцыяй „Калосьце” ў Наваградку, арганізаваная актыўісткай мясцовай экалагічнай арганізацыі „Зялёная карова” Ларысай Бухаленка. „Калосьцяўцы” ахвяравалі Дому-музею Адама Міцкевіча поўны камплект свайго выдання і наведалі запаветны міцкевічавы мясціны.

Адам ГОНАР

„Пагоня” № 20 (516) ад 17.05.2001 г.

Поспехі лідскага піва

Днямі з выставы, што ладзілася ў Мінску, лідскія півавары прывезлі сем залатых медалёў. А гатунак піва „Арыгінальнае” заваяваў нават Гран-пры. Дарэчы, зараз лідскі піўзавод выпускае

20 гатункаў бутэлочнага піва, 16 — у кегах, 4 гатункі квасу і некалькі гатункаў моцных напояў.

П. МАКАРЭВІЧ

„Біржа информации”

№ 169 ад 17.05.2001 г.

СЛД і ўсходняя палітыка

Восенню адбудуцца парламенцкія выбары. Для палітычных партый пачынаецца перыяд інтэнсіўнай падрыхтоўкі да выбарчай кампаніі. Апазыцыя крытыкуе дзеянні ўрада, правячыя колы тлумачаць прычыны сваіх паражэнняў. Усе партыі пропануюць новыя вырашэнні. Саюз левых дэмакратаў, які лідзіруе ва ўсіх перадвыбарчых рэйтынгах, 12 мая г.г. правёў праGRAMную канферэнцыю „Польская ўсходняя палітыка ў аўяднанай Еўропе”.

Паводле кіраўніка СЛД Лешка Мілера, адносіны Польшчы з усходнімі суседзямі маюць шанс паправіцца, хоць не будзе гэта просты працэс, які патрабуе выканання шматлікіх умоў. „Ніхто з наших стратэгічных саюзікаў не чакае, што Польшча будзе франтавой дзяржавай і паставіць клопату ў дрэнных адносін з усходнімі суседзямі”, — заявіў ён. На думку лідэра СЛД, добрасуседскія палітычныя і гаспадарчыя адносіны з Расіяй, Украінай, Літвой і Беларуссю павінны стаць польскай спецыяльнасцю ў структурах саюзных дзяржаў НАТО і ЕС. Але, дабавіў, павінныя забяспечваць польскія нацыянальныя інтарэсы. „Павінны мы праўвіць больш адвагі і фантазіі ў пошуках новых плоскасцей палітычнага дыялогу, супрацоўніцтва пры вырашэнні складаных пытанняў нашага рэгіёна”, — сказаў. У ліку складаных пытанняў Лешак Мілер назваў ситуацыю ў Беларусі, забруджанне натуральнага асяроддзя

ў басейне Балтыйскага мора і арганізованую злачыннасць.

Шэф СЛД выказаўся супраць новай жалезнай заслоны, якая раздзяляла б адну частку Еўропы ад другой. Польшча не павінна адмажоўвацца, толькі ўзяць на сябе ролю заступніка і прапагандыста далейшага аб'яднання Еўропы з усходнімі суседзямі. Гаварыў ён таксама пра катастрофічна нізкія адносіны Польшчы з краінамі на ўсход ад Буга — „з Кітаем уключчна”. Паводле яго, гэта вынік блізарукасці палітыкі цяперашняга ўрада. СЛД выказаўся за своеасаблівую пераацэнку замежнай палітыкі ад класічнай дыпламатыі да прамоцыі і абароны польскіх гаспадарчых інтарэсаў. У ходзе падрыхтоўкі да членства ў ЕС Польшча павінна імкнунца да актыўнага ўдзельніцтва ва ўсіх яе гаспадарчых ініцыятывах на Усходзе і быць гатовай праўляць уласныя ініцыятывы набліжэння краін Усходу да ўраструктур, напрыклад, да Еўрапейскай газавай ініцыятывы.

Лонгін Пастусяк гаварыў аб занядбаннях цяперашняга ўрада ва ўсіх аспектах усходніх палітыкі. Паводле яго, „не маем ні добрых адносін з Усходам, ані не трактуем тым нас як партнёра”. Выказаў ён меркаванне, што Польшча, Літва, Нямеччына і Скандинавія павінны прымаць актыўны ўдзел у расправоўцы ўсходніх палітыкі Еўрапейскага Саюза ў гэтай частцы Еўропы.

Паводле ПАП

Справа Завадскага

Беларускія следчыя органы гучна заяўлі, што раскрылі справу аб зникненні ў Мінску аператара тэлеканала ОРТ Дзмітрыя Завадскага, перадае ІТАР-ТАСС. Журналіст, прыгадае, праўпаў бяспледна 7 ліпеня мінулага года ў Мінску. Намеснік генеральнага пракурора Беларусі Міхаіл Снягір і кіраўнік следчай групы Іван Бранчаль заяўлі, што Завадскага выкрадала банды, якую ўзначальваў былы супрацоўнік спецыяльнага падразделення Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі Валерый Ігнатовіч. Цяпер ён і яшчэ некалькі чалавек з банды арыштаваны. Мяркуецца, што журналіста выкрадлі з помсты: Завадскі зняў у Чачні момант затрымання скрываючагася там Ігнатовіча і пасля расказаў аб гэтым у інтэрв’ю „Беларускай деловай газете”. Завадскі паведаміў, што быўся беларускія міліцыянеры ваююць на баку баевікоў. Ігнатовічу і астатнім затрыманым ужо прад'ялена аўтавакансія, але суд над імі пачнеца не ра-

ней, чым цераз два месяцы. Між тым на галоўнае пытанне — ці жывы Завадскі і дзе ён знаходзіцца, калі жыве — следчыя не адказваюць. І нават гавораць, што не ведаюць, што ставіць пад сумненне не толькі версію следства, але і ўвогуле сам факт раскрыція справы.

Зрэшты, прэс-канферэнцыя следчых аказалаася паказальнай і з другога пункту погляду: справа Завадскага так і не стала палітычнай, нягледзячы на выразнае супадзенне з сумнавядомай справай Гангадэз, з дапамогай якой украінскі левай апазыцыі удалося грунтоўна пратрапаць Леаніду Кучму. І гэта нягледзячы на тое, што ў Беларусі на носе прэзідэнцкія выбары, і што беларуская апазыція, як і украінская, у асноўным цэнментуеца нелюбобуй да прэзідэнта. Гэта многа гаворыць і аб аўтарытэце антыхукашэнскай апазыцыі ў краіне, а яшчэ больш — аб сітуацыі са свабодай слова ў Беларусі.

Політ.ру, 11.05.2001 г.

Заява

8 мая 2001 г. усе тэлевізійныя каналы на Беларусі транслювалі святочны канцэрт для ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны.

На гэтым урачыстым мерапрыемстве не прагучала ніводнага беларускага слова, ніводнай песні на беларускай мове.

З гэтай нагоды Рада Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны г. Мінска выказае рашучы пратэст. У гады

Вялікай Айчыннай вайны менавіта беларускія слова натхняла народных місціўцаў Беларусі на барацьбу, абуджала веру ў Перамогу над ворагам.

Лічым, што арганізаторы гэтага святочнага канцэрта прадэманстравалі зняважлівія адносіны да дзяржавы, якія народу.

Мінскія гардскія Рада Грамадскага аўяднання „Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 10.05.2001 г.

Плакат „Басовішча 2001”

Беларускае аўяднанне студэнтаў аўяўляе конкурс на плакат Фестывалю музыкі Маладой Беларусі „Басовішча 2001”. Праекты можна дасылаць да 15 чэрвеня 2001 г. па адрасе Radio „Racja”, ul. Ciepła 1/7, 15-472 Białystok з прыпіскай „Plakat”.

Трэба варушыца

Славамір Кулеша з Семяноўкі шмат каму асацыюеца з маладым — селянінам (сельгасгурткі), грамадскім і палітычным дзеячам. І то па ўсёй Беласточыне. Хоць ён — асоба прыватная, „толькі” гміны радны Нараўчанская гміны. Хоць не з тых ён, што паказваюцца часта на экране тэлевізара. Бо

Наймалодшае пакаленне. Перад царквой св. Юрыя.

больш дзейнічае на месцы, і ведаюць яго тутдышыя. Больш за 80 працэнтаў жыхароў свае гміны ведае асабіста, з прозвішча. З дзейнасці, і з часу, калі быў аграномам.

— Ты ўсё жыццё займаешся грамадскімі справамі, — успомніла я, яшчэ на ваяводскім з'ездзе сельгасгурткоў, а пасля ў яго хаце ў Семяноўцы. Дом вядомы, дзе жыве ён з немаладымі бацькамі, гаспадарыць.

— Як выйшаў з арміі, застаўся тут... Хацелася варушыца, — азывaeца Славамір з-за стала на „вялікай хаце”, адсу-

нуўшы knігі і лісты ад выбаршчыкаў. — Папрадзі, пачаў яшчэ з дзейнасці ў маладзевай арганізацыі ў сельгасгурткім тэхнікуме ў Беластоку, быў там старшынёй школьнага аддзела ЗСМВ, і ў войску таксама. Вярнуўся сюды. Трэба было штосьці зрабіць з месцам спаткання для маладзі. Зрабілі клуб, пасля

перанеслі яго ў будынак пустуючай святліцы. То зноў асяродак здароўя, то дарогі... Не ўсё выходзіць, што плануеца, але рабіць можна. Цяпер я гміны радны, старшыня камісіі па сельскай гаспадарцы і ахове асяроддзя, старшыня кола СЛД (мы на этапе арганізаціі гміннага камітэта, бо арганізацыя актыўная, тэрыторыя досыць разлеглая, і ёсьць прапановы, каб арганізація гурткі СЛД у Нараўцы, Ляўкове і Семяноўцы). Ну, і дэлегат я ваяводскай арганізацыі сельгасгурткоў. Мы ў „кулках” стараемся, каб селяніна не крыўдзілі, раз'ясняем пэўныя справы, як вось тая балючая бандарская з участкамі і „вызваленіем”, увогуле проблемы звязаныя з Семяноўскім вадасховішчам. Пра гэтыя справы я не раз выступаў на сесіях гміннай рады. Думаю, што варта было бы на нашай тэрыторыі паставіць на развіццё турызму, бо быў бы гроші селяніну, і гміне. А калі бы

пачалі людзі свабодна пасяляцца, будавацца, то трохі змены было б, і школы не пуставалі б.

Вось адна з проблем, — дадае Славамір. — Жыхары Семяноўкі, і не толькі, змагаюцца з перадоленнем „ахоўнай зоны вакол вадасховішча Семяноўка”. Была яна вызначана на 500 да 600 м ад лініі берага. Не ведаю, ці гэта слушна, бо ж сама Семяноўка ляжыць 160 метраў ад таго берага. Калі бы стасавацца да тae зоны, дык трэба было бы яшчэ „вызваліць” палову Семяноўкі. Сяляне, грунты якіх распаложаны ўздоўж семя-

ноўскай забудовы, не могуць перакваліфікаўца свае зямлі. Вядома, зямля тут слабая, і людзі хацелі б нейкім чынам перакваліфікаўца сваю зямлю, прызначаную пад апрацоўку, на грунт, прызначаны пад будаўніцтва, прадаць гэтыя ўчастакі, каб мець пару злотых. Раз — узіклі б прыгожыя пасёлкі на ўзгорак гэтай лініі, добра загаспадараныя, гміна таксама скарысталася б з гэтага, бо мела б большыя падаткі і ад рэкреацыйнага ўчастка, і ад будаўніцтва. Нараўчанская гміна пачала будову каналізацыі ўздоўж лініі берага, ад Новай Лукі (тут стаць ачышчальня) аж да Семяноўкі (тут павінна яна завяршыцца, калі будуць сродкі, недзе ў 2002-2003 гадах). І было б сэнсоўна, калі б хтось з ваяводскіх улад і ўлад аховы асяроддзя вырашыў гэтую справу. Калі ахоўная зона не будзе зменшана, то ці ёсьць сэнс гэтыя санітарны канал працягваць якраз ўздоўж вадасховішча? Дырэктар сельгасгуртчага аддзела і аховы асяроддзя Ваяводскай управы Станяшэк сказаў, што зона будзе ўтрымана. Але вось якая справа: у пасёлку Круглік, калі Тарнопалія, гаспадары мусілі пакінуць свае гаспадаркі і абжытыя дамы, узяць пару злотых, перасяліцца, нанава будавацца, а цяпер тэя грунты перакваліфікаўаны. Узік там прыгожы пасёлак, у адлегласці... 200 м ад берага возера. Ці ж гэта не парадок? Селяніну нельга, іншым можна? Ваяводскі архітэктар купіў там участак і пабудаваўся. Акрэсліце — калі нельга будавацца, дык і селяніну, і архітэктару, і працоўніку ваяводской управы!

Людзі, што засталіся, жыць тут хочуць. Каб як было даехаць і выехаць з вёскі, каб школа, крама была. І каб „разрыўка” была таксама. А школа тая (адноўленая, разбудаваная на другі, таксама двухпавярховы флігель), праз два гады перастане працаваць. Што зробіць з гэтым агрономічным будынкам, у які шмат працы ўклала не адно ўжо пакаленне? Гэта залежыць ад таго, як будзе разбудавана вадасховішча. Людзі мяркуюць — мо гатэль, мо дом апекі, мо пару кабінетаў арандаваць нейкім фірмам, а маленькіх дзяцей, якіх няшмат, далей тут вучыць? Мо выкарыстанні будынка будзе звязана з Белавежскай пушчай? Цяпер у школе новая падлога (стараая рассохлася, калі перайшлі на цэнтральнае ацяпленне), ацяп-

Славамір Кулеша. Трэба варушыца!

ленне пераведзена на алейна — з аднаго боку больш эканамічна, з другога — працы не мае трох кацельнікаў... Цяпер у святліцы, падключанай да ацяпляльнага вузла школы — у дабудаваным флігелі, ад вадасховішча, і бібліятэка, і пажарнае дэпо. Ёсьць сталы для більярда, настольнага тэніса, часопісы. Моладзь можа час правесці. Заходзяць вучні, да шостага класа, старэйшыя шукаюць цікавейшай „разрыўкі” — у клубе „Ронда”, у бандарскім „Карына”. Для шырэйшай кампаніі, да скоку далей... А людзей старых — як усюды, больш. Яны на асяродак здароўя больш паглядаюць (едзе з Гайнаўкі доктар Дударык з медсястрой два разы ў тыдзень, лекарка вельмі добрая — у Семяноўку на візіты дабіраюцца хворыя і з Ляўкова, і з Міхнаўкі), на тое, каб хлеб прывезлі...

Усё ўспамінаеца Славаміру тая наша школа, так як і мне. Тады нас, вучняў, было многа. У майм класе — 26 асоб, у Славікавым (1954 роцік) аж 28.

— Калісъ, як Ян Шыманюк прыходзіў у школу ў пятніцу, — смяеца Славік, у той час удзельнік дэкламатарскіх беларускіх конкурсаў, — дык яму лісташоўская торба не зачынялася! „Ніву” нёс. А ніхто з нас не хацеў быць горшы, хацеў мець свой нумар.

І не думаў Славік, а трапіў. Маеш свой „нумар”.

Міра Лукшы
Фота аўтара

Спадчына, ісціна і паэзія

[1 — працяг] шая тэма (33). Найменш асоб пісала на другую (8) і чацвёртую (7) тэмы.

— У гэтым годзе экзамены на атэстат сталасці праходзілі ў добрай атмасферы і вельмі спакойна. Умовы ў нашай школе для правядзення экзаменаў вельмі добрыя. Моладзь была задаволена тэмамі. Не было выпадку, каб нехта расхваляваўся ці расплакаўся прачытаўшы тэмы, — заяўві дырэктар Гайнаўскага беллітэця Яўген Сачко.

З пісьмовых і вусных экзаменаў па беларускай мове звольнены былі лаўрэаты і фіналісты Алімпіяды беларускай мовы (13 у Бельску-Падляшскім і 14 у Гайнаўцы), якія атрымаюць шасцёркі па беларускай мове на пасведчанні. Сярод вучняў, якія пісалі працы па беларускай мове, у Бельску-Падляшскім 4 вучняў атрымалі шасцёркі і 34 пяцёркі, а ў Гайнаўцы 1 асоба атрымала шасцёрку і 32 пяцёркі.

Самастойнасць і кніжны стыль

— Пішуучы працу на першую тэму вучні выказваліся больш самастойна. Пры трэцій тэме многія карысталіся кніжным стылем. Магчыма, што раней

рыхтаваліся пісаць пра любімага пісьменніка, — сказала настаўніца Яўгенія Таранта. — Сярод прац, якія я праўярала, дзве былі напісаны на чацвёртую тэму і атрымаліся яны самымі лепшымі. Верш Алеся Розанава вылучаецца вялікай філосафічнасцю, але ў адной з прац было больш філософіі чым у паэта.

— Найлепш ведаю літаратуру пачатку XX стагоддзя і таму рашилася пісаць пра другую тэму, — заяўві Андрэй Негярэвіч.

— Я пісала на першую тэму, пра ёю спадчыну, бо гэта даволі свабодная тэма і менш трэба было карыстацца канкрэтнымі ведамі, — сказала Кацярына Сапяжынская.

Выбар тэм залежаў, у многіх выпадках, ад ведаў і здольнасцей вучняў. Многія ліцэйсты рыхтаваліся пісаць пра творчасць Максіма Багдановіча, ведаючы, што ў гэтым годзе мінае 110 гадоў з дня нараджэння паэта. Вольныя тэмы дазвалялі напісаць цікавыя і арыгінальныя працы, але патрабавалі добра га ведання беларускай мове.

— Не было цікавых тэм на экзамене

Ліцэйсты не сумавалі перед экзаменам па беларускай мове.

па гісторыі, таму рашилася я пісаць пра судадносіны паміж Польшчай і Нямеччынай пры Пястах. Рыхтавалася я пісаць пра XIX стагоддзе, але такай тэмы не было, — сказала Ганна Карпюк — лаўрэатка Алімпіяды беларускай мовы, звольнена з экзаменаў па роднай мове, якая прыйшла паглядзець як здаюць сябры. — Па польскай мове, як

многа майх сябров, пісала я пра чалавека і яго загубленасць у маральнym лабірынте, найбольш свободную, а адначасна самую абшырную тэму.

Другі этап экзаменаў на атэстат сталасці пачаўся ў абодвух ліцэях з вусных экзаменаў па беларускай мове.

Аляксей Мароз
Фота аўтара

Зберагчы ад забыця

Пад такім лозунгам 13 мая ў Гарадоцкім доме культуры адбыўся VIII Агляд абрацных калектываў, арганізаваны Беларускім грамадскім культурным таварыствам. У аглядзе прынялі ўдзел адзінаццаць калектываў з нашай часткі Беласточчыны.

З прывітальнymi словамі выступілі войт Гарадоцкай гміны Яўген Семянюк і старшыня Галоўнага прайдлення БГКТ Ян Сычэўскі; агляд павяля Валянціна Ласкевіч.

Першымі на сцэну выйшлі самадзейніцы, згуртаваныя ў калектыве „Журавінка” з Агароднічак. Паказалі яны, як калісь адбываліся адведкі. Гутарка жанчын у час адведак высветліла многія вясковыя загадкі, а галоўным чынам раскрыла першапрычыну тых адведак. Гутарку жанчын упрыгожвалі песні, м.інш. „Чырвоная калінанка”, выкананыя звонкімі, зладжанымі галасамі.

„Крыўчанкі” з Крыўца праспявалі некалькі агулек-вяснянак. Галасістыйя песні перапляталіся гумарэскамі пра вясенняе аранне, ўдзел цешчы ў куплі самахода і „ваўка”. Публіцы былі паставлены і небанальныя загадкі.

Калектыв „Расспіваны Гарадок” паказаў капанне бульбы. Гутарка жанчын на сцэне прыкоўвала асаблівую ўвагу гледачоў не толькі з-за зараду гумару, але таксама па прычыне прысутнасці ў ёй мясцовых тапонімаў і прозвішчаў.

Беластоцкі калектыв „Крыніца” паказаў вясельны абрац — блаславенне маладых бацькамі. Асаблівай характэрнасцю выступлення беласточчан былі польскія запазычанні ў выступленнях дружак і дружбантаў — з'ява частая на нашым моўным памежы. Беластоцкія самадзейнікі стараліся падкупіць публіку не толькі сцэнічнай руплівасцю, але таксама і шчодрасцю, частуючы першы рад галоўным вясельным напоем.

„Арэшкі” з Арэшкава паказалі зімовую вечарынку з газавай лямпай, кудзеляй, развітушкамі, матаўлам, калаўроткам. Гутарку жанчын пра вясковыя справы перапляталі і песні, кранаючыя душу, і пробліскі гумару.

Вельмі цікавую пастаноўку паказалі „Красуні” з Краснага Сяла. У іх выкананні гледачы пабачылі, як калісь спраўлялі свята Юрыя. У той дзень сяляне выходзілі ў поле на агляду вясенніх ніў. Кум качаў хросніцу — каб хутчэй замуж выйшла, а на вымітам такім чынам лапіку поля качалі хлеб, каб запоўніць багаты плён ў тым жа месцы спраўлялі маёўку.

Выдатна паказаліся самадзейнікі з Залук, якія ў кандэнсаванай форме паказалі многія ўрыўкі вяселля. Былі тут і сватанне дачкі, ад'езд і прыезд маладых, выкуп месца маладымі, „горкую”, плач маладой, валак з валкаўніцай у руках маршалка... Са сцэны плылі „Хвалі Дуная”, „Когда б имел златыя горы”, гумарэскі. А пасля спектакля самадзейныя артысты пачаставалі амаль усіх гледачоў каравіным і казіным сырэм.

На асаблівую ўвагу заслугоўвае выступленне самадзейнікаў з Рыбалаў. Калісь публіку запалоньвалі „Хлопцы-рыбалоўцы”, а сёня паспяхова прыйшло ім на змену маладое пакаленне тамашніх школьнікаў. Паказалі яны гагатуху — развітанне са старым годам. Вельмі багатая была гэтая інсцэніроўка, асабліва сцэнаграфія. Былі там і двор з плотам і брамкаю, і хата з саламя-

ной страхой і печчу з комінам, і барана на страсе, і заткнуты дымнік, і сцежка высыпаная сенам, і варажбы дзяўчат і хлопцаў з дапамогай жывой (!) курыцы... А да таго ўсяго вершаваныя тэксты!

Парарадавала гледачоў і „Рэчанька” з Козлікаў. Жанчыны паказалі вячоркі з вышываннем і вязаннем. Іхня гутарка знаёміла прысутных з заблудаўскім, нарваўскім і рэпніцкімі навінамі. Паказалі яны і колішніе народнае лячэнне хамутом, майткамі і гладышом. А прынаходна можна было паслушаць песень „І сюды гара, і туды гара” ды „Сядзіць голуб на бярозе”.

Вячоркі паказалі і жанчыны з дашоўскай „Каліны”. Апрача вязання і вышывання былі тут яшчэ прадзенне і вырэзванне абрусоў. Была і кухня, і свякруха з нявесткай. І таксама плылі песні „Як нэ лае, то ворчыт”, „Стояла бэроза” і „Чырвоная вішня”.

Гарадоцкі агляд завяршылі ляўкоўскія „Цаглінкі”, якія паказалі заручыны. Публіка паслухала песень „Белы конь бяжыць” і „Цячэ рэчка з-пад мястэчка”, пабачыла танцы кракавяк і польку, пазнаёмілася з тымі хітрыкамі, якімі сваты набліжаліся да галоўнай здзелкі. А здзелку тулу ляўкоўскія самадзейнікі мацавалі разам з публікай адмысловым напоем...

Публіка была статная, яе большасць складалі людзі сталага ўзросту. І збіралася яна няспешна, найбольшая шматлюднасць выпала на выступленне сваіх, гарадоцкіх — глядзельная зала была тады перапоўненая. З выходам са сцэны гарадоцкіх самадзейніц пачаўся няспешны адліў і статнай публікі. Аднак да канца пяцігадзіннага агляду асталося больш за палову залы прыхільнікаў народнага мастацтва, а гэта сведчанне і высокай вартасці паказанага абрацнага зместу, і мастацкай руплівасці выкананіцца. Бы ж не дзеля тых шматлікіх ласункаў, якімі частавалі публіку самадзейнікі, гледачы трывалі там пяць гадзін, а дзеля прыгадання сабе таго выдатна паказанага мінулага, якое было ўспамінам асабістага ўдзелу гледачоў у іх шчаслівым маладыя або дзіцячым гады.

Рыба шукае, дзе глыбей, а чалавек — дзе лепей. За апошнія паўстагоддзе ў нашым абшары збліліся мары шматлікіх пакаленняў, якія стваралі паказаныя абрады. Мары пра лепшае, лягчэйшае жыццё. Іх нашчадкі не прадуць ужо, не капаюць матыкамі бульбу, не пасвяць кароў, не спраўляюць заручын. Заміж хадзіць на вячоркі да суседзяў, падглядаюць зусім чужых людзей за шкляным экранам. Поруч са зменай жыццёвых абставін змяняюцца і звычаі. Аджывае традыцыя а разам з ёй і характэрныя ейныя абрады. Гарадоцкі агляд на парозе новага стагоддзя, якое накідаецца на нас хвалія глабалізацыі, змываючай мясцовыя адметнасці, прыгадаў нам некаторыя з іх. Прыгадалі нам іх жывія яшчэ ўдзельнікі тых даўнішніх урачыстасцей, якія на працягу стагоддзяў стварылі нашы продкі і якія былі іскрынкамі радасці ў іх невясёлым, цяжкім жыцці. І за тую працу, якую нашы самадзейнікі выконвалі ў свае маладыя гады, за іх працу пры падгатоўцы і выкананні агляду — вялікае ім дзякую!

Аляксандар Вярбицкі

Ян Тарасевіч на кампакт-диску

Добрая навіна ўсім паклонікам таленту Яна Тарасевіча. Варшаўская музичная суполка *Acte Prealeable*, выдала першы кампакт-диск з музыкай беларускага кампазітара*. На ім 24 фартэпіанныя і вакальныя творы ў выкананні самых знакамітасцей Беларусі: Ігара Алоўніка, Віктара Скарабагатава, Ганны Каржанеўскай, Ірыны Шумлінай, Тацяны Цыбульскай, вакальнага ансамбля „Славяне” пад кірункам Аллега Гембіцкага. **Кружэлка атрымала назначэнне ў катэгорыі сольнай музыкі ў конкурсе „Фрыдэрыкі 2000”.**

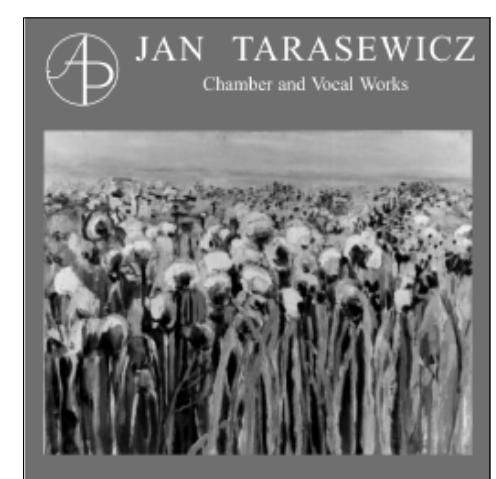
Першы кампакт-диск — добрае падаруненне ўсім нашым артыкулам, якія з 1994 года друкаваліся на старонках „Нівы”. Кружэлка прынясе не толькі эстэтычную асалоду але і адхланне ад штодзённай мітусні і хаосу. Музика Тарасевіча жыццярадасная, насычаная святлом і вялікай фантазіяй. Дапрацаваная, з вялікай дбайнасцю пра форму і дэталі, што характэрна класіцы. Невыпадковая вучня Тарасевіча парадаўнёвалі свайго прафесара з Чайкоўскім, Шапэнам. Эстэтычна свядомасць кампазітара грунтавалася на рамантычнай традыцыі і фактычна ў нечым нагадвае шапэнскую. Ян Тарасевіч свядома працаўнік у накірунку беларускай нацыянальнай школы, запачаткованай вучнямі Рымскага-Карсакова. Лёгка сустрэць тут матывы беларускіх народных танцаў і песен, сугучнасць беларускаму краявіду (найбольш сакольскому), непаўторны, сумны беларускі мелас. Пры тым ярка адчуваецца вытанчаны стыль самога кампазітара.

Ян Тарасевіч (1889-1961) пакінуў у сваёй спадчыне больш за сто твораў — ад фартэпіянных канцэртаў па фартэпіянна-інструментальнай кампазіцыі, вакальнай і харавыя творы. Першы кампакт-диск з'яўляецца толькі прэзентацыяй, рэкламай асобы маэстра. Запіс уключае характэрныя і разнавідныя прыклады стылю, запрэзентаваныя ў час IX Фестывалю „Адраджэнне беларускай народнай музыкі” у сонечных Афінах.

Кампакт-диск Яна Тарасевіча можна заказаць у нашай рэдакцыі (30 зл. плюс кошт пасылкі) або непасрэдна ў выдавецтве па адрасе: www.kki.net.pl/~acte/realable/.

Ганна КАНДРАЦЮК

*Jan Tarasiewicz, Chamber and Vocal Works, PC 2000 Jan A. Jarnicki and Wydawnictwo Acte Prealeable Sp z o.o.

Хто на Беласточчыне не ведаў К. Дэркоўскага

калектывы. Не шкадаваў ім часу, ніколі не абыходзіў увагаю. Заўсёды рады дапамагчы, пагаварыць, папытазца пра штодзённыя клопаты.

Любілі яго за тое і шанавалі ўсюды. На фэстах, юбілеях калектываў ці іншых культурных мерапрыемствах па вёсках і мястэчках Казімежа Дэркоўскага заўсёды найбольш цёпла віталі сярод гасцей. Саджалі яго на ганаровы месец не таму, што быў ён важным начальнікам, а таму, што сапраўды былі Ямурады, таму што і ён перад нікім не зачыняў свайго кабінета. Для аниматораў культурнага жыцця ў правінцыі, для сяматужных захавальнікаў фальклору быў як сваяк.

Тры апошнія гады меў я гонар працаўнік з Казімежам Дэркоўскім у адной установе. Напачатку калегі, пераважна значна маладзейшая, прытым ведаючы Яго ранейшыя важныя функцыі, па звычы звярталася да Яго „спадар дырэктар”. Паспяхова выбіў ён гэта ўсім з галоў, кажучы, што дырэктарам чалавек толькі бывае, а ўсё жыццё — мае імя. Хутка завязаў з усімі сяброўскія адносіны. З нікім не канфліктаваў, не спрачаўся. З радасцю займаўся тым, што пакахаў на ўсё жыццё — пралагандаваннем народнай творчасці.

У памяці супрацоўнікаў застанецца Яго цеплая ўсмешка.

Мікола ВАЎРАНЮК

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Хачу, каб ты не наракала!

У сувязі са Святам Мамы, „Зорка” гутарыць з Патрыцыяй Нікіцюк, дзевяцігадовай сяброўкай з Беластока.

— Патрыцыя, твая мама наракае на цябе. Кажа, што ты не хочаш прыбіраць у сваім пакой!

— Мая мама любіць наракаць.

— А ты любіш прыбіраць за сабой?

— Мой брат Крыстыян таксама не любіць прыбіраць за сабой, аднак мама на яго не крычыць.

— Крыстыян мениши за цябе.

— І таму ён можа раскідаць свае цацкі, а мне трэба прыбіраць, так?

— Дык, можса, разам будзеце прыбіраць свой пакой. А, можса, вы любіце, калі ваша мама наракае.

— Не, не... Люблю, калі мая мама вясёлая.

— І калі яичэ?

— Калі купляе мне кніжкі.

— Твоя мама любіць чытаць кніжкі?

— Яна вельмі любіць Маркеза і Элі Казана. А тата чытае газеты.

— А ты?

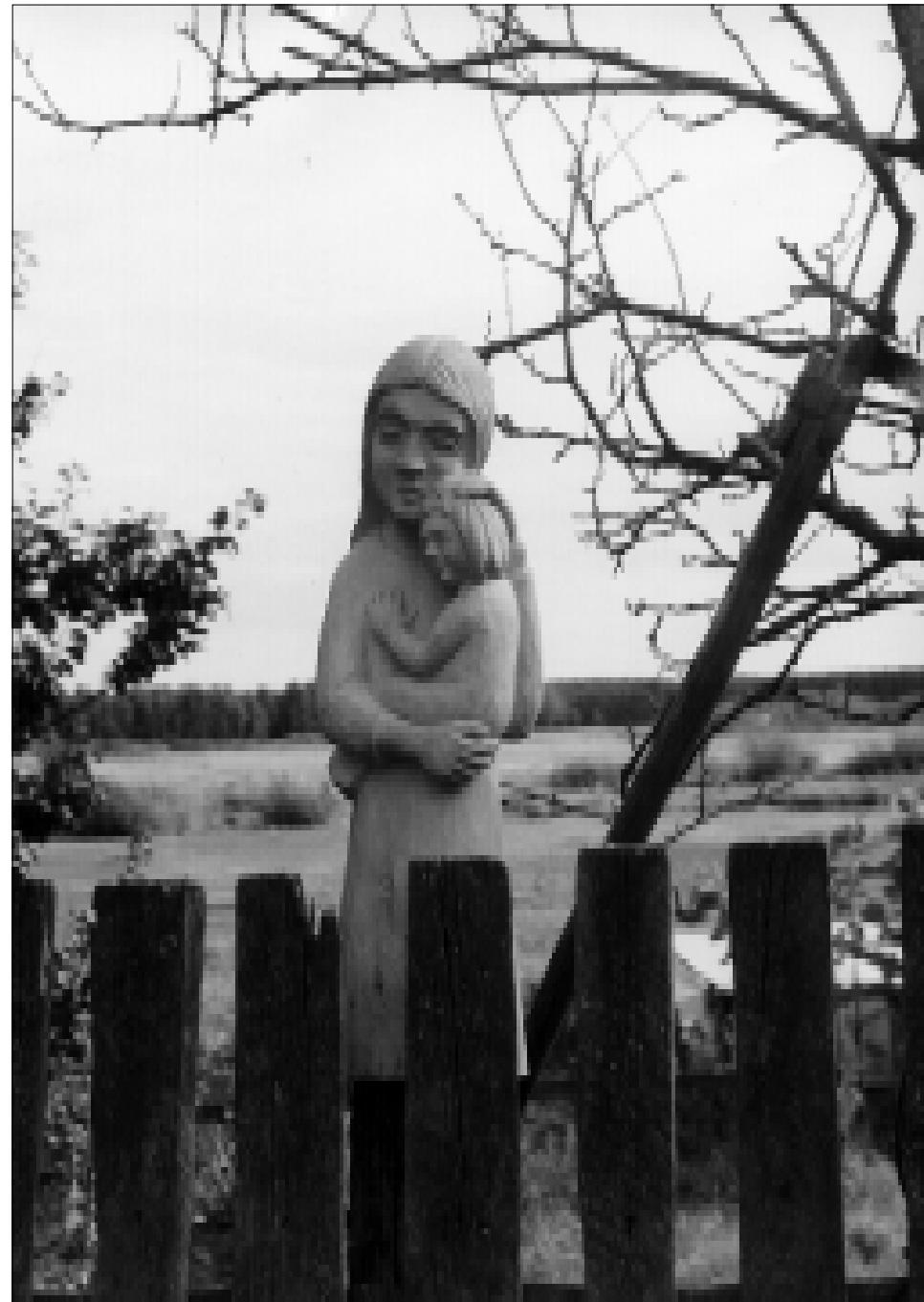
— Цяпер чытаю ўсе кніжкі пра Мумінкай.

— Мама Мумінка лепшая за вашу?

— Наша лепшая, сапраўдная. Да яе можна прытуліцца.

— Патрыцыя, ці твоя мама варыць нейкія смакоці?

— Так, найбольш люблю хатнюю ежу. Мая мама смажыць вельмі смачныя крыльцы.

„Мацярынства” Уладзіміра Наумюка з Канюк.

Фота Славаміра КУЛІКА

Рукі маці

Над кальскай матчыны руки,
як над зямлёю
пярына атмасфери.
Бяспека і лагода,
клімат сардэчны,
уцёкі ўсё жыццё
да роднага, знаёмага,
пад палочым сонцам
у прахалоду,
ад каменых удараў
жыцця...
Дадому.

Міра ЛУКША

— А ты дапамагаеш ёй?

— Я іду ў краму да купіць тое-сёе,
калі чагосці не хапае.

— Значыць, вы ўмееце добра жыць
разам.

— Так. Я вельмі кахаю сваю ма-
му. А найбольш за тое, што яна мя-
не нарадзіла.

— Ці ў дарослым жыцці ты так-
сама хочаш быць мамай?

— Ну, вядома!

— Гаякі будзеши для сваёй дачушки?

— Я буду добрай мамай. Не буду
крычаць, калі не трэба, аднак, калі
мае дзеці нешта навычвараюць, па-
вышу тон голасу. Калі мае дзеці на-
пішучь дрэнна контрольную па ма-
тэматыцы, буду дапамагаць ім зра-
зумець задачу.

— Значыць, час ад часу трэба па-
высіць тон голасу?

— Здаецца, так.

— Якія пажаданні маеш сваёй ма-
мае з нагоды яе свята?

— Мілая матуля, даруй мне, што
я не прыбірала ў сваім пакоі. Я буду
лепшай. Я хачу быць добрай да-
чушкай і хачу, каб ты на мяне не на-
ракала. Дзякую табе, што дапама-
гаеш мне справіца з урокамі і на-
стаўніца не саджае мяне за „аслі-
ную” парту.

Польска-беларуская крыжаванка № 21

Запоўніце клеткі беларускім словамі. Адказы (з наклеенымі контрольнымі талонамі) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавы ўзнагароды.

Komar	Mamusia	Jądro	But
Palec			
Szmina			
Mama			
Miarka	Ob		
Starguzna	As		
Oset			

Адказ на крыжаванку № 17: Лі, гуляш, гроши, Рым, пыса, фантан. Грыф, рыса, гоман, душ, лыжка, шаша.

Узнагароды, беларускія кніжкі „Музыка і чэрці”, выйграў: Адам Келашэўскі, Аня Лапінская і Анджэліка Ляшчынская з Нарвы, Кася Філіпяк з Дубін, Аня Бурак і Іаанна Трафімюк з Бельска-Падляшскага, Ева Калбасюк з Орлі. Кніжку „Сымон-музыка” Якуба Коласа выйграў: Марыя Стэфанюк і Марта Купчук з Нарвы, Люцына Джэга з Орлі, Ілона Асіпюк і Раман Лушчынскі з Бельска-Падляшскага, Наталля Герасімюк з Махната. Віншаем!

Уладзімір Арлоў, Адкуль наш род

Францішак Скарына

Падарожжа ў Падую

Пасля вольных мастацтваў Скарына вывучаў у Кракаве медычныя науки. У tym часе адукаваных лекараў было яшчэ вельмі мала. Калі пачыналася чума, халера ці іншая пошасць, паміралі дзесяткі тысяч людзей.

Францішак хацеў лячыць чалавечыя души мудрым кніжным словам, а чалавечыя целы — надзейнымі і добрымі лекамі. Ён вырашыў падаць у італьянскі горад Падую. Там знаходзіўся універсітэт, вядомы сваімі вучонымі-медыкамі.

Увесень далёкага 1512 года ў адным з падуanskіх сабораў сабраліся самыя знакамітыя дактары медыцыны. Старшыня сходу паведаміў, што ў горад прыбыў надзвычай вучоны малады чалавек, які просіць дазволу здаць экзамен па медыцыне.

У Italіі амаль нічога не ведалі пра Беларусь. Яе лічылі нейкай амаль казачнай краінай. У некато-

рых тагачасных кніжках цалкам сур'ёзна сцвярджалася, што па вуліцах беларускіх гародоў гуляюць белыя медведі, а людзі там маюць па адным воку пасярод ілба.

Як ні дзіўна, вачэй у сына купца Лукаша з Полацка было двое, а палацінску ён гаварыў не горш за прафесараў Падуансага універсітэта.

Слугі прынеслі ў залу дзве вазы — чырвоную і зялённую, а таксама шары гэтык колераў. Вучоным трэба было галасаваць. Хто падаваў свой голас за тое, каб дазволіць Скарыну здаць экзамен на званне доктара медыцыны, павінен быў пакласці свой шар у чырвоную вазу, а хто супраць — у зялённую. Усе кінулі свае шары ў чырвоную вазу.

Праз колькі дзён Скарына бліскуча здаў экзамен і першы сярод усіх доктараў медычных, або, як тады казалі, лекарскіх, наукаў. У tym часе ён ужо быў і доктарам вольных мастацтваў.

(працяг будзе)

Мурашка Параска

(трэцяя частка)

Параска слухала, як настаўніца ціхім голасам чытае верш — неяк ён закальхваў яе душу, наводзіў нават крыху дрэмну... Вучні таксама прыціхлі — можа, захапляліся вершам, а мо таксама пачалі падрэмваць. А за адчыненым акном штосьці дробненъка затупацела, запырхала.

— Ты, Цывіркевіч, — азваяўся адзін верабей, шэры з чорнай шапачкай, што прысеў на падваконніку з другога боку, — зноў слухаеш вершыкі? Такі ты сам тутэйшы, як і я! А мне ў галаве толкі адно: паесці каб добра было, хутка ды смачна, а ты мне пра „мой родны кут“! Каб умей так лятаць, як буслы ды жаваранкі, ды і не ленаваўся, дык паляцеў бы нават і ў ўсплы край! Абы цяплей! Абы смачней! Хоць, ці Ѹды ці ѿ, мне тутака добра — там зернейка, тут зернейка, там крышынка хлеба, тут бульбы з паловай кавалачак... А што вераб'ю больш да шчасця трэба. І каб які куточак паспаць, схаваўшы галаву пад крыло... Адно мне зімы не вельмі падабаюцца...

— Многа ты зімаў бачыў, Сывіркевіч! Ды і зімкай так прыгожа... — падскочыў рудаваты Цывіркевіч. — Ну, зусім ты не патрыёт! Яшчэ крыху, дык загаварыў бы па-буслінаму, па-сойчынаму!

— Нікому веданне моў не пашкодзіла ў жыцці! А ѿ кар'еры, дык падумай! Клекатаў бы я як бусел, дык... Ты чуў пра Егіпет! Ну, на ўроці геаграфіі, на другім паверсе...

Віктар Швед

Макар і камар

Скардзіца малы Макар:

— Укусіў мяне камар.

Я камарыка злавіў

І жывым яго пусціў.

— Ты наіўны — гэты гад
Хутка прыляціць назад!
— Адпучшу яго ізноў —
У яго жылах мая кроў!

Разумнік

На падворку пачала спрачацца
Школьная жывая дзетвара,
Што сабакі сталі паяўляцца
Разумнейшыя ад іх гаспадара.

Гэтае пацвердзіў раптам Якаў,
Ён такі рашучы даў адказ:
— Існуюць разумныя сабакі,
Вось такі сабака дома ў нас.

Мікола Бусько

Каламбуры

Лівен

Лівень лупцуе па спіне страхі,
На ўсіх наганяючы стрáхі.
Шарык зацяўкаў: — Я ѿ будзе сухі,
А куры, глянь, змоклі па пахі.

Рыбакі

Хлопцы селі ля ракі:
Прывітанне, ракі!
Адвячоркам хлапчуки
Паняслі прысмакі.

Там, дзе канапкі з сырам дзеци выкладваюць на падваконнік?.. Ну?

— Прычым тут сыр! Табе што, здаецца — вывучыў мову, дык ты ўжо бусел? А як ты з мамкай размаўляй будзеш?

— Што там мамка! Адзыла пад сваёю страхой, нічога не ведае! Сорамна мець такую мамку... Нідзе не бывала, свету не бачыла, не разбіраеца ні ѿ чым... Адно якікі ўмее несці, выседжваць, чарвячкоў шукаць! Сыру, вось, у дзюбу нават і не брала!

— Ты, Сывіркевіч, не ганьбуй ёю! Што я аддаў бы, каб мая мамка жыла! Нашто ёй, маладзенькай, было крыльцы скласці...

Параска ўздыхнула. А дзе ж яе мамка? Мамка мурашына столікі дзетак мае... Ці памятае адну сваю дачку, маленькую Параску? Было ж тых яечак!.. Папраўдзе, Параска не мела часу нават да мамкі прытуліцца... Можа, Параска да яе зусім не падобная, нейкая няўдалая... Помніца ёй нешта як агульная калыска, адкуль выкараскалася, і мамкі не было ўжо, а нянікі агледзелі маленькую, праверылі, ці ѿсе ѿ яе ножкі ды вочки, ды адправілі ѿ свет — ідзі, рабі што трэба!

— Ай! — піснула Параска, ды яе голасу не пачулі ні пані, ні дзеци, ні верабей Сывіркевіч, які нацэліўся дзюбануць ёй у жывот. Стрымгалоў кінулася ѿ ўцёмную пячору вялікай сумкі настаўніцы.

(працяг будзе)
Міра Лукша

Я ѿ сябе

Між зялёных дуброў, сосен і елак, у пушчы між Гайнайкой і Кляшчэлямі ляжыць маленькая вёсачка ѿ якой я нарадзілася, дзе паставіла першыя крокі на гэтай зямлі, дзе першы раз убачыла я сонца, дзе першы раз пачула голас мамы — гэта мая вёска Вілюкі, мая малая айчына. Зямля тут не вельмі ўрадлівая — пяскі, жвір, а яшчэ камяні. Калі доўга не ідзе даждж, тады ѿ полі вельмі суха і людзі не могуць араць, бо плуг не ідзе ѿ зямлю. Але яны не наракаюць. Бо і як жа наракаць, калі навокал такая прыгажосць — палі, лугі, гаі, бары. Куды не глянеш, усюды дрэвы, дрэвы, дрэвы... Пакуль яны ёсць, ёсць і свежае паветра, і цішыня, і прыгажосць. Мне тут надта добра, бо тут мой дом, мая сям'я, мае продкі... Я тут — у сябе.

Івона Мацкевіч,
VI кл. ПШ у Дубічах-Царкоўных

Пра конкурс паэзіі і прозы

Аляксандра Максімюк, галоўны рэдактар „Нівы“ Віталь Луба (першы злева) і літаратар Міхась Андрасюк.

З 1995 года рэдакцыя „Нівы“ і Беларускі саюз у Рэчы Паспалітай праводзяць Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы. Да 24 чэрвеня 2001 г. можна дасылаць конкурсныя працы.

— Пра што пісаць? — пытаюцца многія карэспандэнты, зацікаўлены ўдзельніцтвам у конкурсе.

На гэтае пытанне німа адназначнага адказу. Кожны з вас мае свае любімыя тэмы, свае думкі, свае зацікаўленні. Найлепш пісаць пра сябе, пра сяброў, знаёмых. Вашы тэмы павінны вырастаць з вашага жыцця, нават калі яно „мала паэтычнае“. Вельмі важная ваша ацэнка спраў. Яна павінна быць сугучнай з вашымі поглядамі. А кожны — ці гэта вучань другога класа пачатковай школы, ці гімназіст — ведае, што для яго важнае і праўдзівае.

Наймалодшай удзельніцай мінунлагодняга конкурсу была Аляксандра Максімюк, вучаніца другога класа ПШ н-р 4 у Беластоку. Вершы Олі спадабаліся менавіта за прости

і шчыры спосаб апісання з'яў прыроды, дзіцячае разуменне свету. Оля стала першай лаўрэаткай сярод наймалодшых.

— А ці можна даслаць сваю кніжку? — пытае сяброўка лаўрэаткі, якая таксама захацела прыступіць да конкурсу.

— Можна, аднак, згодна з правіламі, ваш тэкст не можа быць даўжэйшы за 22 старонкі машынапісу.

Варты пісаць таксама апавяданні. У дзяцей столікі тэм! Аднак перад тым, як пашлеце свае творы на конкурс, дайце іх сваім настаўнікам, каб праверылі ваши памылкі і арфаграфію.

ЗОРКА

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Бура

Бура! крываць дзеци. Бура!

Дзеци і чаславыя.

Бо калі бура з маланкаю

і громам,

Тады

Сапрауды пачынаецца вясна.

Аляксандра МАКСІМЮК

Хто гэта?

Я стаю ля акна.
Бачу — за акном бяжыць
Маленькі хлопчык.
Яго вочы
Поўныя слёз.
Ён ціха кліча маму,

Але яна не прыходзіць.

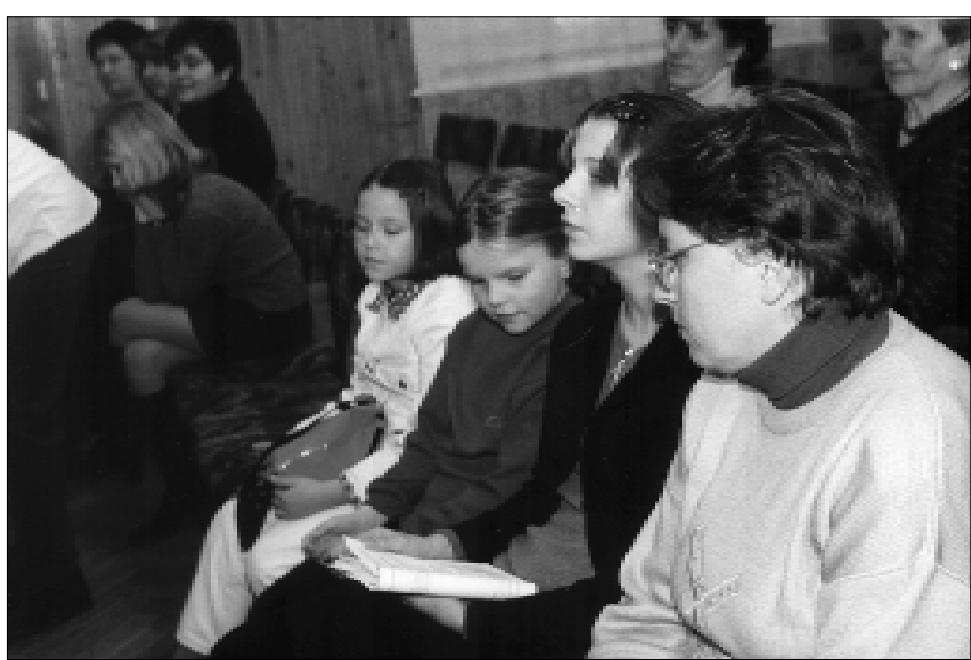
Раптам дзіця пачынае

Смяяцца.

На другім баку вуліцы

Ён бачыць сваю маму.

Іаанна КАНАНЮК,
II „а“ кл. Гімназіі ў Нарве

Дэкламатаркі з Рыбалаў з настаўніцай Галантай Мордань (першая справа) на раённым этапе конкурсу „Роднае слова 2001“.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Дыялог пакалення?

— Почему он? Почему не они, хотите вы знать? Так вот — забудьте на время, что на носу у вас очки, а в душе осень. Перестаньте скандалить за вашим письменным столом и заикаетесь на людях. Представьте себе на мгновение, что вы скандалите на площадях и заикаетесь на бумаге...

Исаак БАБЕЛЬ „Как это делалось в Одессе”

Напачатку Бабель, улюбёны пісьменнік не аднаго Сакрата Яновіча, удзельніка „Дыялогу пакалення” у Бельску-Падляшкім. Склікаў быў старшыня „Белавежы” ў Гарадскую публічную бібліятэку 29 красавіка г.г. усіх зацікаўленых тэмай. Было крыху „белавежца” і чытачоў (заняты цэлы „круглы стол”). За сталом зацеленым зялёным сукном — сам старшыня Ян Чыквін і двух з двух пакаленняў — усё чубаты „бацька” Сакрат Яновіч ды больш за яго пасівель “сын” Міхась Андрасюк.

Само сабою ўзнікае пытанне, ці паміж пакаленнямі ёсць сувязь? І якая гэта сувязь — па прынцыпе бацькі і дзеці, старэйшы брат — малодшы брат, ці папярэднік і наследнік. І ў якіх маштабах гэта адбываецца? — дапытваўся вядучы дыскусію прафесар Ян Чыквін. — І ці ўвогуле ў нашай сітуацыі, беларусаў Белаосточчыны, у прыватнасці калі мы гаворым пра творчасць, пра творчыя асобы, варта гаварыць пра дыялог пакаленняў? Ці ёсць такі дыялог, ці можна закрэсліць яго ў нейкія межы, выкрэсліць праявы... Ці ён прысутнічае ў са-міх творах, ці толькі існуе ў біографіі пісьменнікаў?..

Гэта і ёсць вынік Сакратавага збаўляння беларусаў — факт, што я, Міхась Андрасюк, выступаю тут у якасці маладога пісьменніка, — адуваўся напачатку саракагадовы „сын”, і крыху страціў імпэт, ці то па прычыне адчuvання асаблівай пашаны да старэйшага калегі, ці неўтамаванасці тэмпераменту Яновіча...

Што фармавала іх як людзеў, пісьменнікаў? Сакрата, вось, утопія. Сакрат Яновіч „збаўляў свет, а канкрэтна беларусаў. Чалавек павінен мець idee fix, асабістую рэлігію. Бо трэба мець прэтэнзію да свету, да людзеў, адначасна намагацца ім памагчы выратавацца ад пагібелі...” (Тут Ян Чыквін апанаваў: „Ты містыфікуеш, бо цябе фармавалі вельмі канкрэтныя здарэнні ў жыцці...” і пытается: „Чым

сфармаваны былі народжаны ў 1936 годзе?”). Сакрат: „Я жыў у эпохі ідэяў. Людзі былі страшэнна ідэйныя. Гэта цяпер кончылася або канчаецца. Калі я гляджу на маладых, яны здаюцца мне цынікамі... Але цынік не піша... Малады чалавек піша, бо верьшы, што тое мае значэнне... Гэта ёсць вера ў слова. Мяне цікавіць утопія маіх унукаў. Я з сынамі адчуваю контакт як цераз шыбу... Вопыт, да-сведчанасць ёсць неперадавальны. Маёй інспірацыяй быў Ісаак Бабель, у 1962 годзе...”

Міхась Андрасюк: „Інспірацыяй не была для мяне творчасць Сакрата Яновіча, але яго асона, тое, што ён ёсць, што існуе. Падбадзёруў быў мяне ягоны ліст. І гэта ёсць вялікае значэнне «белавежца», што яны ёсць... Я творчасць «белавежца» ведаю таму, што яна ёсць, а не таму, што яна мне падабаецца. Гэта нейкая эстафета... Ведаю, што мне трэба бегчы...”

Сакрату ўсё ўпаміналіся каларытныя абрэзкі з ягонае маладосці і асіміляцыйныя хітрыкі беларусаў ды іхняя бездапаможнасць у больш цывілізаваным „свеце”; Міхась адказваў, што з зубной шчоткай контакт ён меў не шакіруочы. Професар зноў заварочваў часам дрэйфуючыя побач лодкі дыскутантай у плыні: „Ці гэта змена пакаленняў адбівалася ў творчасці? У стылістычнай форме? Ці можна гаварыць пра пакаленневую розніцу? Ці ёсць дыялог, спрэчка, выказванне ад імя пакалення?..”

Сакрат Яновіч: „Калі я гляджу на сённяшніх аўтараў, якім 20 гадоў, я думаю: «Якія яны адукаваныя!» Я пісаў голым інтынктам. У нашым асяроддзі адзінім, хто ведаў літаратурную творчасць, быў толькі Юрка Валкавыцкі... Маё пакаленне было пакаленнем вясковых хлопцаў, што рушыла ў горад. І толькі ў шасцідзесятага гады, калі я пачаў быць на розных студыях, я пачаў быць інтэлігентам у першым пакаленні. Калі я стаў дарослым мужчынам, я стаў усведамляць свае магчымасці... І контакт з культурою іншы, з кніжкаю. У май пакаленіі кніжка была такая, якая была патрэбнай. Я чытаў кніжкі пациху, каб бацькі не бачылі...”

Міхась: „Я таксама выхадзец з вёскі. Я ўваходзіў у горад бязбольна... (Гайнаўка, што за горад!) Я ўвахо-

дзіў у горад без плачу. І мяне плачу па вёсцы. Ёсць, праўда, пару маіх ліцэйскіх вершаў у манеры «старых» «белавежцаў”...

Сакрат: „Мы з Ясем апынуліся ў кантакце з цывілізацыяй у атмасферы эвакуацыі, эксадуса. Мы вучыліся на пяшёркі, бо за намі стаяў «гной»... Мой лёс не быў такі трагічны, як маіх калег. У мяне дома не было проблем хлеба. Я не быў да канца пазбаўлены годнасці, не быў так пакалечаны матэрыяльным няшчасцем. Моладзь ішла ў горад цішком, каб не дэкансправацца. Я адчуваў крыўду да сваіх калег: «Чаму так баіцца свайго?» У мой час такі вечар не быў бы магчымым. Што значыць вопыт, што значыць перадавальнасць! Сыны жывуць у іншых умовах, але бацькі перадаюць свае вартасці. Я перакананы, што дзеці не разумеюць бацькоў, як і бацькі не разумеюць сваіх дзяцей”.

Міхась: „Хто не чытаў Сакратавага, той чуў. У мяне няма такіх асасыяцый, у мяне ёсць іншыя ўспаміны. Я вучыўся ў беларускім ліцэі ў Гайнавіцы, дзе гаварылі па-беларуску. Цяпер сітуацыя адваротная, ды гэта нармальная kolej rzeczy. У вас, Сакрат, больш камбатантства, чым канкрэтных дасягненняў! Мяне фарміруе не толькі мой вопыт, але і масмедиа, асяроддзе і рэліі”.

Ян Чыквін: „Паміж Сакратам и Міхалам няма дыялогу. Вы гаворыце кожны сабе і ў вашай форме прайяўляеца замкнутасць, дыялог гэты бы на іншай лініі... З табою,

Сакрат, ідзе дыялог у форме адмаўлення з маладымі (маладая рэдакцыя «Нівы» — способу быцця, стэрэатыпных выказванняў, ідэй). Своеасаблівая форма дыялогу! Але ж на ўзоруні мастацкіх тэкстуў — няма дыялогу: палемікі, аспрэчвання, кантынуацыі... Але дыялог можа быць у перамоўчанні, абмінанні, у слове, у дзеянні. Шмат хто дыялагізуе з Сакратам, нават седзячы ў сваёй хаце — патакваннем, аспрэчваннем, скрыгітаннем зубамі...”

Сакрат: „Гэта закон. Вопыт ёсць неперадавальны. Прычына таго ў лёсе. (...) Гэта ёсць тое, што іх („Ніву”) мабілізуе („утапілі б старога ў лыжцы вады”).

Міхась: „А «Czasopis»? Гэтае ж пакаленне робіць і там?”

Сакрат: „Таксама мяне кляне, ды там ёсць мадэратор”.

Галіна Тварановіч: „А чаму асона Георгія Валкавыцкага не выклікае тых адносін, як Сакратава? Гэта сутыкненне не пакаленняў, а індывідуальнасцей”.

Міхась: „Я жыву дзеля свае прыемнасці!”

Сакрат: „А я на злосць усім! Я на цяббе, Андрасюк, ужо не маю сілы!”

Віктар Стахвюк: „Лончыт нас адчуванне тоесності!”

Шкада, што прафесар не запрасіў, хоць абяцаў, сапраўды маладое пакаленне пішуць індывідуальнасцей на гэтыя вясновы семінар „Белавежы” з дыскусіяй. І на яго „няма сілы”?

Міра Лукша

Калі спевакі паявіліся на сцэне, усе пачалі гуляць і співаць разам з імі.

Дзякуючы рапушчасці і ахвяранасці войта, публіка мела магчымасць паглядзець 15-хвілінны паказ феерверкаў.

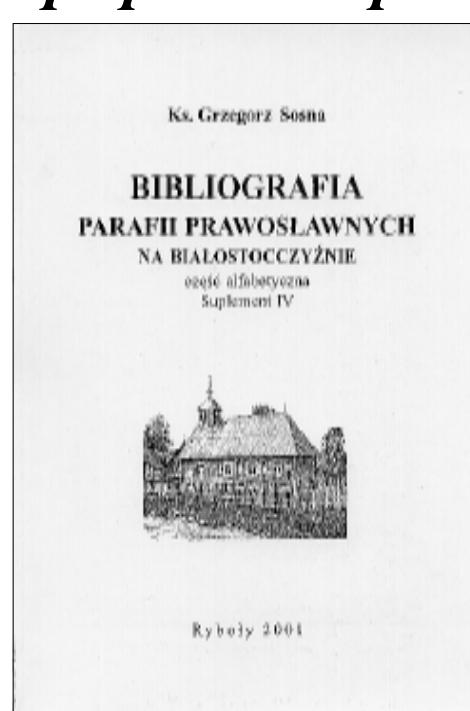
Апрача музычных прыемнасцей, арлянскія гаспадары мелі магчымасць паглядзець выступку сельскагаспадарчых машын: трактароў з суправаджальнymi машынамі. Недалёка сцэны размясціўся бровар, які праганяў смагу і папраўляў настрой півам „Тыське”.

Канцэрт пераплещены быў рознымі конкурсамі. Найбольшую ўвагу гледачоў прыцягнула жыхары на найбліжэйшым конкурсе з шарамі, калі на сцэне з'яўляліся пары, якія мусілі гуляць з шарамі паміж жыватамі.

Мерапрыемства закончылася дыска-тэакай і надзеяй жыхароў на чарговыя такога роду спатканні.

Паўліна Шафран

З'яўшэнне бібліяграфічнай серыі

З'яўшэнне кожнага тома „Бібліяграфіі” выклікала цікавасць як з боку прафесіяналаў, так і аматараў дауніны, абы чым сведчаць шматлікія рэцэнзіі. Напрыклад, Юрый Лабынцаў з Масквы згадаў бібліяграфію называў фундаментальнай, а Міраслава Папяжынскую-Турак з Варшавы — вельмі патрэбнай публікацыяй. Іншыя рэцэнзенты ўказвалі на піянерства такога роду даследаванняў і на іх значэнне ў папулярызацыі гісторыі малых айчын.

Ва ўступе да апошняй кнігі Антон Мірановіч заўважае, што аўтар, як і ранейшых выданнях, вяртае ўвагу на навуковае абарачэнне невядомыя або забытыя публікацыі, прыпамінае унікальныя дакументы і кнігі, не забывае пра маластотныя, здавалася б, газетныя інфармацыі, якія з цягам часу становяцца важнай гісторычнай крыніцай. Професар Мірановіч звязтае таксама ўвагу на пазнавальны бок публікацыі, дзякуючы якой чытач знойдзе грунтоўныя веды аб

праваслаўі на тэрыторыі Падляшскага ваяводства, спосабе ўспрымання праваслаўных у рэгіёне, стане экumenізму і стаўленні да гэтай з'явы паасобных канфесій. Варта адзначыць, што ў бібліяграфію ўлічаны ніўскія публікацыі.

Пры складанні Бібліяграфіі праваслаўных прыходаў Белаосточчыны аўтару спадарожнічалі слова Рыгора Хадкевіча: „Думаў пра тое, каб для зразумення простых людзеў перакласці гэту кнігу” з прадмовы да „Заблудаўскага евангелля” ад 1569 года, абы чым сам ён гаварыў у інтэрв’ю нашаму тыднёвіку ў 1990 годзе. Тытанічная праца а. Рыгора Сасны, якую звычайна гадамі выконваюць адмысловыя калектывы даследчыкаў, прынесла жаданы плён: наблізіла нам нашу гісторию.

Віталь ЛУБА

*Ks. Grzegorz Sosna, *Bibliografia parafii prawosławnych na Białostocczyźnie. Część alfabetyczna. Suplement IV*, Ryboły 2001, ss. 240, mapa.

Гайнаўскаму хору неабходная рэанімацыя

Пару дзесяткаў гадоў таму ў Гайнаўцы ў вініку намаганняў Павятовага аддзела БГКТ узнік беларускі хор. Першым яго дырыжорам быў настаўнік Міхал Кісялеўскі. Чарговымі кіраўнікамі хору былі таксама настаўнікі — Віталь Макац і Аляксандр Лукашук. Хор паспяхова развіваўся, карыстаўся падтрымкай настаўніцтва. Гарнуліся да яго моладзь і старэйшыя. Пачатковая рэпетыцыя праводзіліся ў Доме настаўніка, потым у Беларускім ліцэі. Харысты выступалі на шматлікіх мерапрыемствах, ладжаных уладамі Гайнаўкі і Галоўным праўленнем БГКТ. З году ў год павялічвалася колькасць спевакоў. Усе арганізацыйныя справы вырашаліся калектывуна пад кірункам старасты хору. Харысты выязжалі на экспкурсіі, гасцівалі ў сябе запрошаныя калектывы.

З 1982 года хор пачаў праводзіць рэпетыцыі ў Гайнаўскім доме культуры. Тады калектывам кіраваў выдатны спецыяліст Аляксандр Лукашук. Добра зачынае зерне ў глебу-душу спевакоў узышло і паспяхова развілося. У той час у хоры займаліся 18 жанчын і 15 мужчын. Прыгожы дзяўчата і стройныя хлопцы выклікалі станоўчае ўражанне ў публікі, якая выконвала імі песні ўспрымала бурнымі воплескамі.

Дуэт Надзея Мацюка і Ала Фірсук (1968 г.).

Памятаю беларускі фест у Семяноўцы 24 чэрвеня 1984 года. Аgramadны пляц вакол школы набіты народам. Пасля афіцыйных выступленняў 2-3-тисячна публіка чакае мастацкай часткі. Пачынаецца яна песня „Люблю наш край, старонку гэтую...” Для гайнаўскага хору было гэта 43 публічнае выступление ўвогуле і 15 у гэтым жа годзе. Так напружана працавалі харысты — па дваццаць канцэртаў у год давалі. Па падліках хранітаў, да красавіка 2001 года хор выступіў 321 раз.

У хоры ёсьць свае ветэраны, якія спявалі ад самага пачатку. Гэта Марыя Сапяжынская, Аляксей Харкевіч, Янка Якімюк, Уладзімір Мінько, Мікалай Бушко, Зінаіда Гаўрылюк.

Многія гады хор Гайнаўскага дома культуры працаваў паспяхова і бесперебойна. На сістэматычны рэпетыцыі прыходзілі амаль усе харысты. Вынікам такоі ангажаванасці былі высокія месцы і прызы на конкурсах „Беларуская песня”, арганізаваных ГП БГКТ. Хор з Гайнаўкі карыстаўся вялікай папулярнасцю і паспехова выступаў на айчынных і замежных эстрадах з неадлучнай песняй „Люблю наш край...” — духовым скарбам беларускага народа.

У хоры займаліся аматары беларускай, рускай, украінскай і польскай песьні. У калектыве, бывала, спявалі жонкі з мужамі. Але ад нейкага часу з калектыву сталі адыхаць шматгадовыя спевакі (адышоў таксама дырыжор Аляксандр Лукашук), парваліся сувязі з Галоўным праўленнем БГКТ у Беластоку. Шышкі хору пачалі больш займацца палітыкай, сталі забываць вырашальную справу калектыву дэмакратычным шляхам. Напрыклад, у недалёкім мінулым, калі ў Белавежы адзначалася „Купалле”, шышка з ГДК (меншая ад яловай) загадала хору выступаць у Нарве, бо арганізаторам белавежскага мерапрыемства было БГКТ. Харысты быўлі вельмі абураны пагардлівым стаўленнем да іх волі. І так памалу хор пачаў страчваць шматгадовых спевакоў, якія лічылі, што ў доме культуры атрымалі.

Рэпетыцыю вядзе Віталь Макац (1967 г.).

юць належную падзяку за грамадскую працу. Шкада, вельмі шкада...

З зайдрасцю спаглядаю на Бельск-Падляшскі, дзе красуюца „Васілечкі” і грыміць „Маланка”, ці Беласток, дзе бурліць „Крыніца”. Паспехова працујуць калектывы ў гмінах, напрыклад, у Гарадку, Нарве, Нараўцы, Чаромсе, Кляшчэлях, Чыжах, Гайнаўцы. Там умееюць з увагай адносіца да самадзейнікай.

З трывогай пішу гэтыя слова. Вельмі шкада, што гарадскія ўлады не з'яўляюць практычныя праблемы. Гайнаўка і Гайнаўчына — калыска беларускага асяроддзя. І тут павінен быць не толькі хор, але ансамбль песні і танца, як колішняя „Ліёніхі”. А зараз хору ГДК неабходная рэанімацыя.

Віктар БУРА

Фота з архіва аўтара

Харысты і дзеячы ГП БГКТ на экспкурсіі (Ойцуў, Кракаўская брама — 1968 г.).

Вяшчанне праваслаўным

У Беластоку ствараецца новая радыёстанцыя „Orthodoxia”. Пра падбязнесці справы расказаў мне ўпачунаўчаны па справах арганізаціі радыёстанцыі а. Ян КОЙЛА.

Задума стварэння епархіяльнага радыёвяшчання паўстала яшчэ тады, калі беластоцкім епіскапам быў уладыка Сава, а мэтай мерапрыемства мелі быць інфармаванне і царкоўная адукацыя мясцовага праваслаўнага грамадства. Першую заўдзяку ў Краёвую раду радыё- і тэлевяшчання падаў а. Рыгор Місюк, аднак поруч са зменай уладыкі каардынацыю арганізацыйных дзеянняў даручана мне.

Амаль два гады назад Рада выказала адбраннне нашым заходам, аднак з-за нашых сціплых магчымасцей за пранавала яна нам супольнае карыстанне адной частатой разам з радыёкампаніяй Ci-si-эм (CCM — Christian Contemporary Music) — гэта першая такая прланава ў краіне! Радыёстанцыя Ci-si-эм, гэта — у адрозненне ад нас — не навічок; яна вяшчае ўжо на Цешынскай і Верхняй Сілезіі. Гэта хрысціянская радыёстанцыя, а зместам ейных праграм з'яўляецца прыемная для слухання музыка — галоўным чынам рок —

стасцянарныя антэны; цяпер трэба адкрыць студыю і ў Беластоку.

Мы дагаварыліся з партнёрам на контакт адзінай студыі і адзінай антэны, а таксама паю кожнага з нас у гэтым мерапрыемстве. Сі-сі-эм дасць тэхнічнае аснашчэнне, а мы — месца для студыі і антэны.

Вяшчальнік будзе памешчаны на Свята-Духавай царкве, а студыя — у прыхадскім доме. Канцэсія дазваляе нам карыстацца перадатчыкам магутнасцю ў 100 ватоў. Гэта невялікі перадатчык, бо найчасцей прымяняюцца дзесяцікратна мацнейшыя. Праведзенія сімуляцыі паказваюць, што ён дазволіць на беспроблемнае вяшчанне ў радыусе дваццаці кіламетраў, аднак, мы разлічваем, што пры добрых умовах наш сігнал будзе чутны нават у Бельску. У будучыні мы будзем хадайніца за павелічэнне магутнасці перадатчыка, а цяпер трэба нам задаволіцца тым мінімумам, які пачаткоўцам прызначае Краёвая рада радыё- і тэлевяшчання.

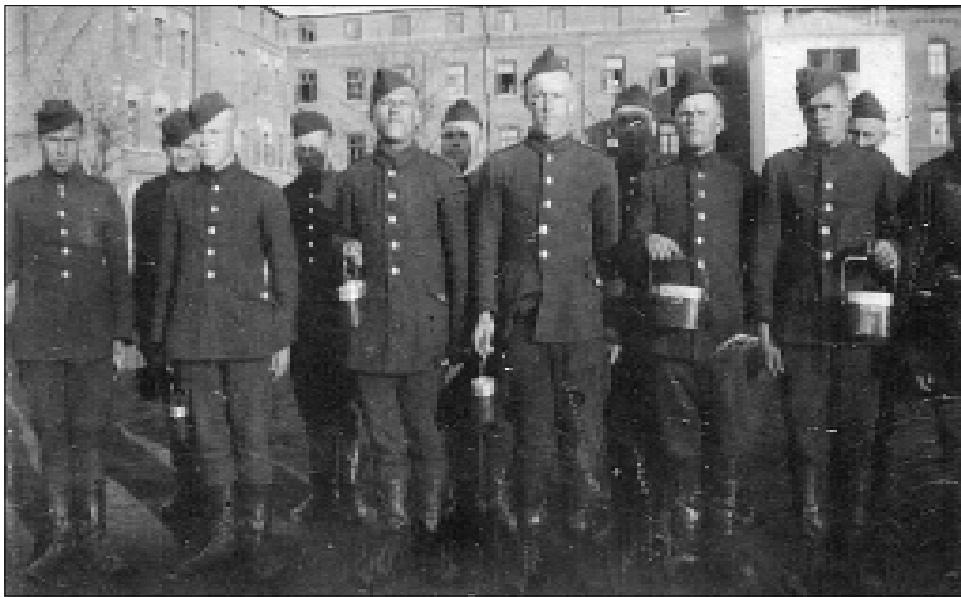
Канцэсію на наша вяшчанне Краёвая рада радыё- і тэлевяшчання адабрыла 10 красавіка і мы абавязаны распачаць перадачы не пазней трох месяцаў ад згаданай даты. Вяшчаньце будзем штодзённа ў ультракароткахвалевым дыяпазоне на частаце 102,7 Мгц у гадзінах ад

16-й да 18-й. Спачатку мы думалі пра больш рання гадзіны, калі адпраўляюцца набажэнствы, аднак пасля раздумліўся. Непасрэдная трансляцыя літургіі не мае сэнсу, бо вернік павінен удзельнічаць у ёй фізічна, а для адсутніх час перадачы не мае важнасці. А другой прычынай выбару паслябядзеннага часу вяшчання было тое, што гэта найлепшая пара для слухання вартасных, амбітных праграм. А хочам перадаваць адукатыўныя праграмы — пра гісторыю праваслаўя і нашай грамадскасці, вяшчаць навіны з жыцця царквы, грамадскасці і горада, праводзіці катэхізіс дзяцей і дарослых; усё гэта аднак у разумных межах. Будуць таксама царкоўная і этнічная музыка, малітвы і ўрыўкі набажэнстваў. Разлічваем на супрацоўніцтва з усімі ахвотнымі, а асабліва з царкоўнымі брацтвамі.

Прадбачаем вяшчанне на польскай мове з-за, галоўным чынам, зацікаўлення нашымі перадачамі моладзі, якой веданне мовы бацькоў вядома якое; я вяду катэхізіс і гэта практэма мене добра вядомая. Выбар польскай мовы прадыктаваны таксама адкрытым характэрам нашай праграмы — хочам, каб яе маглі слухаць усе, аднак і іншым мовам знойдзеца ў нас месца.

Аляксандар ВЯРБІЦКІ

Маё наканаванне

Трэці справа — аўтар успамінаў.

Успаміны Конана Міхальчука з Трашчотак, 1912 года нараджэння

Пасля вяртання з Расіі не было для нас нармальных умоў для жыцця. Зямля ляжала аблогам, большасць вёсак была спалена, не было чаго есці. Людзі „чапляліся” гаспадароў, якія не выязджалі. За кавалачак хлеба, дах над галавой, працавалі ад світання да змяркання — так было і з намі. Каб запэўніць нам нейкае жыццё, маці аддала нас у ахранку, якая знаходзілася ў Бельску-Падляскім па вуліцы Галавескай. У прытулку было 100-150 дзяцей у розным узросце. Наймалодшыя мелі па 3-4 гады а найстарэйшым — па 12 гадоў. Не было між намі падзелу на хлопцаў і дзяўчат. Усе мы спалі разам у 2 залах на маленьках, нявыгадных ложках, на якіх ляжалі сяннікі з чорнага палатна, прыкрытыя бурымі плахтамі. Жыццё ў ахранцы выглядала нармальная. Малыя дзеці гулялі, а старэйшыя час ад часу памагалі на кухні ці ў агародзе. Можна сказаць, што нават добра нам было. Апекуны запэўнілі нейкую арганізацыю часу. Вучылі нас чытаць, пісаць. Часам можна было атрымаць адзенне і найважнейшае — мы ніколі не былі галоднымі. Маці наведвала нас 2 разы ў месяц. Працавала яна ў ахранцы прачкай. Інакш, можа б, мы не сустракаліся. Работы было мно-га. У ахранцы мы былі з сястрой каля года. Пасля гэтага часу нас сталі „разбіраць” па людзях. Сястра ўзяў мой

дзядзька з Ляхоў, а па мяне прыйшла дваюрадная сястра бацькі. Забрала яна мяне ў вёску Студзянкі за Беластокам. А чаму мама не ўзяла? Ой, то быў такі час, што яна сама не мела дзе галаву палажыць, па чужых людзях блукалася. У Студзянках я быў цэлае лета. Сваюкі не мелі такай гаспадаркі. Муж цёткі ў лесе працаваў. Летам я пасвіў іхнюю карову, памагаў пры хаце — то дровы рубаў, насіў, то свінню пасвіў. Прыйшла зіма і дзядзька Міхал з-за мяне пачаў сварыца з жонкай. Як я працаваў, то добра было, але на зіму аказаўся я дармаедам. Тады цётка ўзяла мяне ў Беласток, а адтуль пяшком мы дайшли ў Трашчоткі. Не ведаў я, чаму. Там жа не было нічога майго: ні хаты, ні зямлі. Усе было спаленае. Толькі дзядзька там жыў з жонкай.

Падарожжа адбывалася перад Руздом. Памятаю дарогу: холадна, усюды балота. Пакуль мы дайшли, я амбуляў сабе ногі, адмарозіў пальцы. Па дарозе мы зайдлі ў Відава, да адной знаёмай, каб пры печы нагрэцца. А на печы осыпка для свініні сохла. Я наеўся гароху і захварэў. На пусты страйнік дзве жмені пашкодзілі.

Цётка завяла мяне да дзядзькі Ціхана Сцяпанюка ў Трашчоткі. Аднак яго не было, пайшоў за работай, а ў хаце асталася дзядзіна.

— Прывяла я вам хлопца, — сказала цётка, — тут яго бацькаўшчына.

З гэтымі словамі дзядзіна не згадзілася:

— Якая тут яго бацькаўшчына? Тут усё маё — хату паставілі мы новую, за-гаспадарылі зямлю.

А цётка мяне за дзвёры і сама ўцякла з падворка. Так я апінуўся ў Трашчотках. Дзядзіна не выгнала мяне з хаты, а пасадзіла на печ і дала кубачак гарачага малака. Усё было б добра, каб не адкрытыя раны на нагах, якія агнём пяклі.

— Смаркні на руку і расшмаруй па нагах, пабачыш як хутка загоіцца, — сказала цётка. І праўда, зрабіў я так і раны на працягу 2 тыдняў загайліся.

Мінула некалькі тыдняў і да хаты вярнуўся дзядзька. Мне стала весялей.

Зімою я быў ім непатрэбны, аднак калі настала вясна, то і для мяне знайшлася работа. Цялятку трэба было травы нарваць і на кабыле я мог ездзіць на пашу.

Наступная зіма была лёгкая і я нават кароў пасвіў на полі. У той час мая маці выйшла другі раз замуж, але за ўдаўца, які не меў ні хаты, ні зямлі. У чужой хаце яны жылі разам з трывма сем'ямі і яна не магла мяне да сябе ўзяць. Хтосьці аднак пераказаў ёй, што мяне нядобра трактуюць. І прыйшла яна па мяне. Вясною, дзесяць так у 1922 годзе, у канцы мая забрала мяне, але не да сябе. Аддала мяне да сваёй сястры ў Градочна. Там я цэлае лета прафыў. Цялятка, когей ноччу пасвіў, а на зіму маці забрала мяне да сябе ў Целушкі. Вясною выслалі мяне ў Гукавічы — там 12 кароў я пасвіў у аднага гаспадара. У наступным годзе было іх ужо 25. Потым, разам з Васілем, сынам майго айчыма, пасвіў я свіней з усёй вёскі. Іншым разам у Ляхах сам пасвіў 80 штук свіней — тады ашукалі мяне гаспадары. Не заплацілі. 140 штук быдла ў Целушках хадзіла за мною на выпас. То было мокрае лета — рэўматызму я набавіўся. Да сёння рука і пляча дакучаюць.

Айчым не быў, аднак, злым чалавекам. Хацеў якась у жыцці памагчы. На вучобу мяне паслаў да майстра — столярству вучыцца. Навука трывала год. Вучыў мяне майстар Кузьма з Піліпак. Набіраў ён людзей і будаваў па вёсках хаты. Потым я сам стаў рабіць — было мне тады 20 гадоў. Я і хаты будаваў, і аддзелку рабіў усярэдзіне. Тады я па людзях начаваў. Калі зарабіў гроши, купіў кавалачак зямлі — 40 сотак на Пешахоўцы недалёка Локніцы. Дзядзька так мне дапамог, падказаў новы закуп.

1. Nazwisko: <i>Michałuk Konan</i>	2. Imiona: <i>Konan</i>
3. Urodzony dnia 17. III. 1912 r. miejscowość: <i>Grajewo</i> gmina: <i>Przytula</i> powiat: <i>Bielz. pow.</i> województwo: <i>Wileńskie</i>	4. Język ojczysty: <i>białoruski</i> narodowość: <i>Białor.</i> wyznanie: <i>prawos.</i>
5. Rysopis: <i>konan</i>	wzór: <i>konan</i> imię: <i>konan</i> imię: <i>konan</i> imię: <i>konan</i> imię: <i>konan</i>

Я аднак не абраўляў зямлі, бо і не было чым. Адна жанчына з Агароднік — Любка Паўлова „настроіла” хлопцаў на маю сястру. Дзяўчына жыла ў Ляхах і зямлю добру мела. Знайшоўся адзін Андрэй і ўзяў сястру і поле. Я паехаў за сястрою. Жыў я пачатковая на кватэры, майстраваў крышку. Аднак у 1935 годзе прызвалі мяне ў армію. Трапіў я ў 22 пяхотны полк у Седльцах. У час заняткі здарыўся выпадак — я нядобра скончыў — штось сталася з правай нагой. Палажылі мяне ў ізбу хворых і бясь адышоў, аднак ненадоўга. Узялі мяне зноў на заняткі, але зноў я трапіў у шпітал. І так яшчэ два разы. За трэцім адмовіў я ўдзел у занятках. Адаслалі мяне ў Брэст на вайсковую камісію. Аказаўся, што ў калене штось там моцна нарушилася і я не магу нармальна хадзіць. Змянілі мне катэгорыю з „А” на „Ц” — няздолнага да вайсковой службы. Стала гэта запознана. Ніхто не мог наставіць маёй нагі і так да сёння кульгаю. Пасля побыту ў Брэсце вярнуўся я дахаты, да сястры. У 1937 годзе я ажаніўся. Не меў ні касіць, ні араць. Не меў хаты, ні каня. За заробленыя гроши збудаваў хату, хлывы, купіў каня. І так жыў да вайны, да моманту, як саветы забралі мяне ў 1941 годзе ў армію. Тады я пабачыў і адчуў гора жыцця. Мой лёс, маё наканаванне. Пераходзіў я з рук у руки, з хаты ў хату, але вайна кідала мною з краю да краю, з палона ў палон.

Запісала Паўліна Шафран

У ваенным Беластоку

(працяг; пачатак у 14 н-ры)

Сустрэча з Масеем Сяднёвым

У „Новай дарозе” пачалі паяўляцца цікавыя вершы. Іх аўтар — Масей Сяднёў. Прозвішча не з нашага староння.

Падумалася мне, што напэўна хтосьці з былых савецкіх настаўнікаў застаўся ў Беластоку. Вершы яго штораз больш мне падабаліся і я пачала іх вырэзваць з газеты і ўкладваць у сшытак. Хацелася мне пабачыць паэта. Ажно ў нашай школе прыдумалі запрасіць Масея Сяднёва на сустрэчу з настаўнікамі і вучнямі. Хаця нашым вучням было ад 7 да 10 гадоў, аднак мы вырашылі, што паэта запрасіць варту. Сустрэча адбылася познай восенню 1943 года. Я была ўсіхвалівана тым, што ўпершыню пабачыла жывога паэта (Хведара Ільяшэвіча я перад усім уважала за дзеяча), што прывіталася з ім, пачула ягоны голас. Убачыла я чалавека невысокага росту, бландзіна з лёгкай рыжаватым адценнем чупрыны і з быстрым, неспакойным поглядам вачей. Памятаю, што меў ён на сабе зялёны самаробны світэр. Пасля некалькі разоў ба-

чыла я паэта ў Камітэце. Найдаўжайшая наша сустрэча і размова адбылася ў апошні вечар 1943 года. Навагоднюю вечарыну наладзілі настаўнікі нашай школы ў кватэры кірауніка Уладзіміра Кузняцова. Жыў ён з жонкаю (дзяцей у іх, хіба, не было) дзесяць на Баярах, у невялікім драўляным доміку (цяпер я не магу пазнаць тое месца). Немцы ў навагоднюю ночь скарацілі каменданцкі час і да 23 гадзін можно было быць на вуліцы. Апрача настаўнікаў на вечарыне быў Масей Сяднёў, бацюшка, муж нашай настаўніцы і я. Вечар прайшоў надта прыемна, паколькі ўсе згадзіліся не гаварыць пра вайну. Я тады даведалася, што „мой” паэт — не савецкі настаўнік, але ўсяе праўды пра сябе ён не выявіў.

Думаю, што Масей Сяднёў наведваў і іншыя беларускія школы на Беласточыні. Відаць гэта па датах і месцах напісаных ім вершаў. Верш „На хутары” ўзімку на Нараўцы 13 мая 1944 г., верш „Адказ” — у Орлі ў 1943 г., „Песня” — 25 сакавіка 1944 г. Ведаю, што наведаў ён Гайнаву і Белавежу.

Знамёства з Сяднёвым разбудзіла ў мене яшчэ большую цікаўасць да паэтаў, якія друкаваліся ў „Новай дарозе”. Купляла я газету і вырэзваляла з яе вершы М. Сяднёва, зредку Х. Ільяшэвіча (відаць, рэдка друкаваліся), пасля Шэршні і Янкі Богдана. Дасюль захавалася ў мене больш дзесятка газетных выразак з вершамі.

У школе я пасябравала з Соняй Папяльніцкай. У маёй памяці захавалася наша апошняя сустрэча на дверы каля „нашай” хаты ў Беластоку. Набліжаўся ўжо фронт. Соня прыйшла да мене, прынесла кніжку (канешне, беларускую). Была яна апранута ў прыгожую крэмавую сукенку, вышытую беларускім арнаментам. Высокая, стройная.

— Жывяще так блізка казармы, бамбяць тут, уцякайце дзесяці на вёску, — рапіла. Пыталася, што думае рабіць, як гэта ўсенька кончыцца (мелі на думцы надыходзячы фронт). — Тут будзе аставацца?

— Не, — кажу, — як мага хутчай будзем вяртацца ў сваю Белавежу.

Запрашала я яе ехаць з намі. Адказала, што яшчэ не вырашыла што ёй рабіць. Больш мы ўжо не сустрэліся, хаця мелі спаткацца на ўрачыстасці заканчэн-

ня школьнага года. Сястра мяя, вучаніца тae школы, была на ўрачыстасці і атрымала пасведчанне заканчэння II класа. Я па нейкай прычыне не пайшла.

Пасля я даведалася, што Соня вярнулася ў Беларусь. Горкі быў яе лёс. НКУС хутка адправіў яе туды, куды адпраўлялі ўсіх адукаваных і свядомых беларусаў. Калісьці я успамінала пра яе ў „Ніве”. Адгукнуўся быў яе сваяк з Беласток, даў мне яе адрес у Ваўкавыску. Я напісала, атрымала адказ і запрашэнне. Як жа я шкадую, што не выбралася ніколі да яе. Між намі было больш дзесяці гадоў розніцы. Яна — адукаваная, старэйшая, але нешта нас спалучала. Мы заўсёды мелі аб чым гутарыць. Любілі яе і вучні. Мая сястра таксама запамятала яе на ўсё жыццё.

З Масеем Сяднёвым у ваеннае ліхачыце не давялося мне сустрэцца. Пазней даведвалася я пра яго на Беларусі, але ніхто нічога не ведаў. Ажно нехта з нашых дзеячаў, што быў у Амерыцы, сказаў мене, што ён у Злучаных Штатах. Знайшліся мы ў 1992 годзе, карэспандэнцыяна. Пабачыцца нам так і не давялося.

(працяг будзе)
Алена Анишэўская

Жыція не пасалодзіш мёдам

Прачытаў я допіс Мікалая Куптэля „Стараюся памагчы добрым словам” („Ніва” № 17 ад 29.04.2001 г.), у якім аўтар напісаў: „Калі хтось публічна наракае на свой лёс, значыць, чакае дапамогі. Затым стараюся хоць добрым словам памагчы. Таму, спадар Сідарук, мае ка-рэспандэнцый выглядаюць на парады”.

Не прыпамінаю я сабе, каб публічна наракаў на свой лёс. Жывецца, як жывеца: раз горш, іншым разам лепш. Дзякую Богу, заслужыў ужо на пенсію. То, што кранаю ў сваіх публікацыях грамадскую несправядлівасць, паказваю заняпад вёсак і стаўлю на суд грамадскасці прайдзізветаў, зладзеяў і па-разітаў, не абазначае, што наракаю на свой лёс. Я праста апісваю рэчаіснасць. А вось чарговыя дзве замалёўкі з наша-га жыцця.

Панядзелак, 14 мая. На рынку ў Кляшчылях процьма народу. Носа не ўсунеш. Найбóльш сялянскіх фурманак ды аўтамабіляў гандляроў. За цэнтнер жыта просіаць 35-40 зл., пішаніцы і аўса 5 зл. больш, за бульбу — 15 зл. (адабраную для яды, лепшай якасці). Парасяты ў ца-не трymающа: 280-300 зл., а большыя нават 350. Саджанцамі агародніны ры-нак завалены. Мне спатрэбліся парэй і сельдэрэй. Парэй купляў па 10 гр. за штуку, а сельдэрэй па 25 гр. Але знаёмы гаспадар да ліку прыкінуў намнога больш. Пры ўваходзе на рынок у радоч-ку стаялі жанчыны з яйкамі. „Свежыя,

проста ад курыцы, — жартавала адна бабулька — 5 зл. за кілаграм”. Пакупні-коў і на гэты тавар не было.

Лёнік Селях з Чаромхі займаецца пчалаводствам. У яго набываю мёд, бо найтайней прадае — па 12-13 зл. за кілаграм (іншыя хочуць па 15-18 зл.). Свой тавар ён пастаўляе ў многія га-рады краіны (між іншым у Гданьску і Шчэцін). Многа пасылае за граніцу (Данія, Галандыя, Нямеччына). Мно-гія кажуць, што мёд Л. Селяха нізкай якасці. Калі я ў яго спытаў ці гэта праўда, ён адказаў: „Так гавораць зласліўцы, бо не падабаецца ім, што танна прадаю. Наконт якасці скажу такое: не адважыўся б пастаўляць у краму падробку, бо кантралёры хут-ка мяне раскрылі б. Наадварот. Пра-ведзены аналіз паказаў высокую якасць майго мёду”. Л. Селях лічыцца бізнес-менам. Мае сваю фірму. Хоць не „ку-паецца” ў грошах, але спагадліва ста-віцца да тых людзей, якім горш паво-дзіцца. Не наракае на свой лёс, хоць кажа, што магло быць лепш.

— Жыцця не пасалодзіш мёдам, — сказаў у час размовы, — трэба кары-статацца такім, якім яно ёсць.

Я згодны з ягонай думкай. А з свай-го боку прыбаўлю: магло быць у на-шай краіне крыху больш грамадской справядлівасці, талерантнасці і пашана-ніям іншым.

Уладзімір СІДАРУК

Пакуль выбярэм — хочам ведаць

Дом культуры „Захэнта” ў Беласто-ку ў рамках агульнапольскага мера-прыемства, якое праводзіцца Праграмай „Супраць карупцыі”, 27 мая г.г. (нядзеля) арганізуе акцыю збору подпі-саў пад лістом, накіраваным палітыкам у справе іх стаўлення да з’явы хабарні-цтва. Мета мерапрыемства — правер-ка таго, як абяцанні выбарчых камітэ-таў будуць выконвацца на практицы пасля парламенцкіх выбараў. Будзе яно праводзіцца паэтапна. Спачатку сабра-ныя подпісы будуць перададзены Прэ-зідыму Сейма ў доказ таго, што грамадзяне намераны сур’ёзна паставіцца да выбарчых абяцанняў. Пасля ва ўсе выбарчыя камітэты будуць разасланы лісты з пытаннем аб канкрэтным су-

працьдзейні хабарніцтву і меры, якія будуць прымяняцца да сваіх палітыкаў, калі б яны папалі ў канфліктную сітуа-цию. Потым штогод будуць ладжаны канферэнцыі, на якіх палітыкі будуць даваць справаздачу з выканання выбарчых абяцанняў. Такія спатканні будуць адбывацца таксама ў Доме куль-туры „Захэнта”.

Арганізаторы акцыі вядуць набор волонцёраў для збору подпісаў. За дэта-лёвым інфармацыямі трэба звяртася ў Дом культуры „Захэнта”, Беласток, вул. Пястоўская 11 А, сп. Геранім Ва-жынскі, тэл. 0603 926 920.

Акцыя збору подпісаў закончыцца 27 мая г.г. пасля абеду палітычным хеп-нінгам перад Домам культуры.

тыдняў атрымаў ён зноў ад германскіх баптыстаў тое дарагое лякарства, якое не каштавала яго ні граша — усё дар-мова. Ці падзякаваў ён сваім дабрадзе-ям за дапамогу — не ведаю. Але ведаю адно: ён надалей баптыстаў лютага нена-відзіць, лае іх і кляйміе найгоршымі словамі. Таксама ненавідзіць ён іегаві-стаў, пяцідзесятнікай і католікаў. У яго на сэрцы толькі праваслаўная вера, ха-ця ў царкву ходзіць раз у год. А ўсе ба-нююкі, якія служылі ў мясцовым пры-ходзе, яму былі дрэнныя.

І хто можа ўгадаць такому чалавеку? Мо толькі той, што з рагамі. А разумны чалавек ніякую царкву і веру не кляйміе.

Мікалай ПАНФЛЮК

Падзяка

Гэта было звыш дзесяці гадоў назад, калі Польшча перажывала крыйсі ў ўсіх галінах. Аднаму чалавеку назарэз патрэбна было адно лякарства, якога ў нас не было. Што рабіць? Ён атрым-ліваў ад баптыстаў з Германіі рускамоўны часопіс „Вера і жыцьці”. Паслаў ён тады ў рэдакцыю згаданага часопіса рэ-цэпт і ліст з просьбай прысласць яму тое лякарства, бо бяда! А трэба адзначыць, што чалавек той лютага ненавідзеў бап-тыстаў, хаця яны яму ніколі нічога дрэнага не зрабілі.

Праз некалькі тыдняў атрымаў ён з Германіі пакет, у якім было жаданае ім лякарства. Праз наступныя некалькі

Niwa

ТЬДНЁВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niwa”.

Старшыня: Яўген Міранович.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Biadystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niva>

E-mail: niva@kurier-poranny.com

Доктар дурня клей

Крыстына С., пра якую мы ўжо пісалі, была абабрана нават пасля смерці з маг-чымасці пацверджання свайго тастамен-ту. Нават! Но раз палічыў яе псіхіястр зу-сім свядомай, а пасля — не. Адвакат ад-наго яе сына быў упэўнены, што апош-нія завяшчанне асобы ў поўнай свядомас-ці мае юрыдычную вартасць, паколькі псіхіястр пацвердзіў той стан старэнкае бабулькі, якою апекавалася ягоная сям’я, ды падпісаў той і іншае пасведчанне, у якім сцвердзіў, што той стан не дазва-ляў Крыстыне С. на свядомае выражэнне волі ў той час. Тоё пасведчанне было ў другога сына, дачэя якога бабуля пада-равала была сваю кватэру, пасля чаго яе выдварылі з хаты, без грошай і ўсяго ін-шага. У таго другога сына было пасвед-чанне, што ў той час, тыдзень раней пе-рад стратай свядомасці, была пры поўнай памяці, і толькі пасля найшло на яе ста-рэчае атупенне і іншыя хваробы з гала-вой, псіхікай і эмоцыямі. Чытаў я ўсе ра-шэнні судовых інстанций, і ніяк не мог зразумець, як той доктар мог так выдат-на акрэсліць, у які тыдзень наступіла па-гаршэнне стану бабулькі, і як выдатна ўдалося яму тры гады, да смерці і пасля смерці Крыстыны С. вадзіць так усіх за нос: што кватэра была аддадзена дачэя сына, які маткай не апекаваўся, а ў якога быў важны тастамент. Но ж унучка — яна нічым кепскім у адносінах да бабы не вы-казвалася, нават калі бацька туго ашу-каў... А любы тастамент можна аспре-чыць тады, калі абдараўаны выказвае да-равальніку няўдзячнасць.

Як кажуць палякі, насіў воўк да часу — панеслі і ваўка! Двумя гадамі турэмна-га зняволення, дваццацю тысячамі штрафу і забаронай выконвання прафе-сці пакараў беластоцкі Раённы суд таго псіхіястра Рафала М. У іншай справе ад-крылі ягоныя падлогі: двойчы пасведчыў ён няпраўду ды лгаў у судзе. На адной са спадчынных спраў прадстаўлены былі два дакументы, якія ўзаемна выключаліся — аб стане здароўя спадкадаўцы Са-фії Т. Падпісаў іх адзін і той сам доктар.

Агляд студэнцкай песні

Арганізацыйны камітэт Агульнаполь-

скага турыйскага агляду студэнцкай

песні „Базуна” запрашае ўсіх зацікаўленых

— выканаўцаў (салісту і калектывы, якія

маглі бы дудзельнічаць у конкурсе) і гледачоў

— на XXIX выпуск Агляду. Абудзеца ён

29 чэрвеня — 1 ліпеня 2001 года на замку

у Гневе. Уступ на ўсе канцэрты свабодны.

Агляд „Базуна” — самае вялікае мера-

прыемства, арганізаванае гданьскім студ-

энцкім асяроддзем — здаўна карыстаец-

ца вялікай папулярнасцю. У выніку што-

3 цікавасцю чытаю артыкулы Віктара

Буры. Гэты вядомы прапагандыст белару-

скай культуры дзесяткі гадоў праслужыў

на роднай ніве ў Гайнаўцы. Цяпер ён час-

та бывае на сваій радзіме, у Рыбаках ля Се-

мяноўскага вадасховішча. Надалей ён

плённа працуе, пасылаючы ў „Ніву” цікавыя

и карысныя матэрыялы.

Я маю гарачую просьбу да спадара

Віктара Буры — каб ён разведаў пра да-

Доктар дурня клей

Софія Т., сямідзесяцігадовая жыхарка Канады, яшчэ на радзіме перапісала сваю маё масць на пляменніка Януша Р., якіней-кі час у яе жыў. Софія Т. вярнулася ў Поль-шчу. Тут папаваліся іхнія адносіны, і па-крыўдженая бабулька рашыла аддаць сваю маё масць жонцы пляменніка. Каб пазбегчы магчымасці абскарджвання та-стамента па прычыне адсутніці поўнай памяці Софіі Т. (што часта практикуе ў сём’ях, якія не згаджаюцца з несправяд-лівым, паводле іх, падзелам маё масці па пакойніку, часта ў апошнія гады жыцця ўжо і фізічна, і псіхічна нямоглым), абездзе-жанчыны падаліся ў красавіку 1995 г. да псіхіятра, каб атрымаць пасведчанне аб стане здароўя старэнкай даравальніцы.

У той час Рафал М. не знайшоў у здо-роўі пацыенткі ніякіх змен, якія б моглі сведчыць аб нейкай псіхічнай хваробе. Праз пару месяцаў Януш Р., у час калі жон-кі не было дома, выкраў щётку. Пасля зноў павёў яе ў кабінет вядомага нам доктара. Паставіў ён новы дыягноз. Сцвердзіў ён у ім, што Софія Т. ужо ў час першага аб-следавання, у красавіку 1995 г., мела ўжо першыя прыкметы хваробы Альцгеймера. Таму ўжо па прычыне значных страт у па-мяці не была цалкам свядомая і, як хво-рая, не магла скласці акт тастамента. У траўні 1996 г. Софія Т. памерла.

На разборы спадчыннай справы ў 1998 г. у судзе былі прадстаўлены абодва лекарскія пасведчанні. Рафал М., сведкі, сказаў щы-ра, што ягоны першы дыягноз не быў згодны з праўдай, а ён сам, пішучы яго, хацеў толькі памагчы жанчынам.

Ці адны Крыстына С. ды Софія Т. адышлі на той свет, раптоўна „вылечаны” (ци наадварот) гэтым доктарам? Такія хваро-бы ў іх былі (ци не былі), што і цяжка дака-заць. Такі дыягноз можна ж паставіць і мені, і ўсім нам з вами. Абы гроши...

Лукаш ПРАВАСУД

год вылучаючы новыя выкананіць, якія презентуюць розныя віды студэнцкай пес-ні. Лаўрэатамі „Базуны” былі, напры-клад, Рудзі Шуберт ці калектывы „Воль-ная група Букавіна”, „Бабштыль”, „Старое добрае сужонства”.

Дэталёвый інфармаціі можна атры-мачы па адрасе: Komitet Organizacyjny OTPPS „Bazuna”, 80-222 Gdańsk, ul. Siedlicka 4, tel. (058) 347 11 56, 0 603 344 304; e-mail: fify@pg.gda.pl; <http://www.pg.gda.pl/~fify/bazuna/>

Духыны лёс Духага Ясія, які быў родам

</div

Ніўка

На чым паедзем у Еўрасаю?

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

Наведвальнік гасцініцы да парцье:

— У вас ліфт не працуе?

— Наш ліфт працуе, а вы цяпер у тэлефоннай кабіне.

* * *

— Чуў я, што вельмі здорава хадзіць басанож.

— Маеш рацыю. Калі я рана прачынаюся ў чаравіках, невыносна баліць мне галава.

* * *

— Спадар бармен, ці быў я тут мінулай начы?

— Былі.

— І прапіў дзвесце злотаў?

— Вядома.

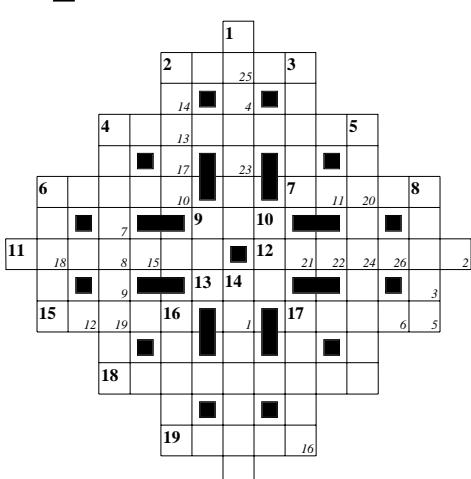
— Дзякую Богу, бо ўжо думаў, што згубіў.

* * *

П’яніца, вяртаючыся з папойкі, упаў у лужыну. Падбег да яго сабака і стаў лізаць яму твар.

— Не-е-е, — адгаворваеца п’яны. — Няхай пані не просіць мяне і не цалуе, бо я і так за стол больш не сяду.

Крыжаванка

Гарызантальна: 2. халодная колючая зброя, 4. гара ў Рыю-дэ-Жанейра са статуяй Хрыста, 6. жывот, 7. член сям’і, роду, 9. рака ў Славакіі, 11. ратацыйная друкарская машина, 12. выступае з крытычным разборам тэзіса, 13. задняя частка тулава, 15. лабараторная шкляная пасудзіна з доўгім горлам для хімічных работ, 17. устойлівы сезонны венер, які летам дзъме з мора на сушу, а зімою з сушы на мора, 18. старанлівасць, руплівасць, 19. дрыгва.

Вертыкальна: 1. вязкае рэчыва для замазвання трэшчын, 2. Рыгор, белару-

скі музыкант і фалькларыст (1892-1978), 3. гроши ў лік будучых плацяжоў, 4. прастора, якую можна ахапіць позіркам, 5. прыналежная маёмасць, 6. расійскі горад у Іркуцкай вобласці з магутнай гідраэлектрастанцыяй, 8. царкоўнае песнапенне ў гонар святога, 9. дрэва сямейства вязавых, 10. агідны чалавек, 14. Мірза, азербайджанскі філософ і асветнік (1812-78), 16. расліна сямейства акантавых, 17. колер шэрсці ў жывёл.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літаратыры з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільнныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 15 нумарами

Гарызантальна: Бядуля, Іпатава, Жэнэева, Галубок, Одэнссе, зараза, Гарэцкі, іголка, валоссе, праўда.

Вертыкальна: кіргіз, махляр, гарбуз, Бажко, Дантэ, Лавіс, дурыла, нацыст, Енісей, Азгур, адліў, агава.

Рашэнне: Нагода стварае зладзея.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Аляксандру Даўчынскаму з Беластока і Надзеі Сцяпанавай з Віцебска.

Муха ў рэдакцыі

Прыляцела муха ў рэдакцыю „Ніўкі”. Ці не тая „зорчына” Маланка, што так любіць лятаць на ўрокі географіі ў вясковай школе ды на ўсіх картах ставіць свае сляды, што бываля там і там, хоць бы і ў Аўстраліі. Усё бачыла! І, як кажуць, выпендрываецца. Мушкина рэчаіснасць такая, якую ўбачыць, даляцеўшы, і мае аб ёй такое ж уяўленне. Што ў той Аўстраліі людзі ходзяць дагары нагамі! Вядома „вінавата рэчаіснасць”, што ўяўленне тае мухі пра яе такое. Усё бачыць пасвоіму (а вачэй у яе тысяча!), а нават і ўсё ёй самай відаць ззаду. Я не здзівіўся вельмі, зайшоўшы сёння ў рэдакцыю, што за тою мухою ганянецца сам сакратар, то з жоўтай анучкай, то са звінтай у трубку „Ніўай” ды драматычна ўскрывкае: „Дзяўчата, а вы зачыніліся ад тае мухі?!“

Спляжыць усіх тых, хто бачыць інайчай! Хай не ставіць сваіх знакаў дзе не трэба! І не бзыкае-прапануе: „Ляці ў Аўстралію, на заход, пабачыш, як там людзі жывуць!“ А рэчаіснасць можа быць чорнай. Мусе, якую ўсё ж упалюе спадар сакратар з дапамогай прымітыўнае тэхнікі, будзе яна больш чорная ды трагічная — можа быць з яе зусім чорная пляма на адноўленай белай рэдакцыйнай сцяне. А што журналісту, хай ён і сакратар! Муха ўжо больш нічога не набзыніць таго, што не даспадобы рэдактарскому калектыву пра рэальнасць у Беластоцкім Краі. А розныя чорныя, шэрыя і не зусім белыя плямы можна адмыць, пачысціць, і ніхто не ўспомніць пра істоту, якая мела іншы погляд. Каб тая муха ўмела хоць напісаць пра тое, што думае! Але рацыі не маюць тыя, хто маўчаць увогуле або наракаюць, ды за пяро ўзяцца не могуць, каб чорным па белым паведаміць пра сябе. Так што —

хто ўмее, хай піша, пратэстуе, паведамляе, прапануе!..

Здаецца, Маланка „дала нагу” на ўсе свае шэсць, бо ў рэдакцыі стала ціха. Не было ўжо каму раздражняць рэдактарства, бо і Куптэль нічога не прыслалаў у гэты раз. А то зараз браліся б чытаць ягоныя пісьмёны. Я іх ведаю! Каб мяне так чытаў рэдактар Яўген, як Куптэль! А ён „смешнага” не чытае. Ён бы і муху ту юхтчай злавіў, вышайшы за сакратара! Но нават (ведаю Яўгенаву цягу, каб дакучыць некаторым!), паверываў бы ёй лапкі, прыгаварваючы: „А вось табе, Рыгоравіч!“. Вярбіцкі моі не забіў бы яе, а палічыў бы, колькі ў яе тамака тых лапак і вочак. Гандзя, пэўна, пусціла б за акно, помнічы яе заслугі ва ўсведамленні мурашкі Параскі (тым больш Міра, якая сябреу з усімі тымі шасці-васьміногімі). Мікола ўзяў бы тэму на сцэнарый, каб за адным махам дзве мухі ўпалаўцаць. Аляксей пра жышцё мушкина (пасля знаёмства з усім мушкиным родам) прыслал бы трыццаць карэспандэнцый з усім Гайнавушчынам; у Музей мае быць, здаецца, цэлы стэнд пра ўсямушкинства на радзіме і за мяжой... Паўліна, па няявданні мушкинай мовы і па сваёй звычыцы, усяму здзіўлялася б. Ага, не абмінуў бы тэмы і дзядзька Міхась; ён прыслал бы карэспандэнцыю са злётам мух-ветэрнак...

Ну! Паляще-е-ела! А мене лягчай на душы стала! Сакратар таксама супакоіўся. Геня расчытвае карэкттуру новага нумара (ці не нарабіла ёй лішніх слядоў на старонках тая гадаўка!), Галіна скручвае бандэролі на пасылку тыднёвіка. Галоўны атрымаў якраз „Грабіну” з Ольштына, зусім не ў змозе адварацца. Нармальны тыдзень, вясновы. З чэрвенем больш мух рэдакцыю наведае!

Вандал Арлянскі

Рок-гіт-парад

РАДЫЁ РАЦЫЯ

105.5 FM

У эфіры рок-гіт-парад гучыць кожную другую суботу а гадзіне 18.00 на хваліх Радыё Рацыя 105.5 FM. Усіх, хто цікавіцца беларускай рок-музыкай прыняць уздел у плебісцыце запрашае вядучы — Лукаш Сцяпанюк. Свае прапановы можаце да-сылыць па пошце (*Radio Racja, ul. Cieplia 1/7, 15-472 Bialystok*) або па электроннай пошце (*rokhitparad@poczta.onet.pl*). Для ўдзельнікаў узнагароды — магнітафонныя плёнкі з беларускай рок-музыкай.

Паясненні да спіска: першая лічба — месца, якое песня заняла ў актуальнym выпускu рок-гіт-параду; другая лічба — месца, якое песня заняла ў папярэднім выпуску (два тыдні таму); трэцяя лічба — інфармацыя, колькі песня набрала ачкоў у плебісцыце.

34 выпуск, 19.05.2001 г.

1	4	131	Ріма, „Прывык”
2	2	125	Ріма, „Водка”
3	5	116	Р.Ф. Брага, „Рэчанька”
4	1	114	Р.Ф. Брага, „Не гавары”
5	3	93	Н.Р.М., „Паветраны шар”
6	9	82	Ріма, „Дакуль мы будзем”
7	7	81	Алесюкі, „Беларусачка”
8	—	76	Гоман, „Сыну”
9	6	67	Н.Р.М., „Мы жывем някепска”
10	10	60	Крама, „Дай мне шанец”
11	11	52	Кардон, „Званы”
12	8	49	Н.Р.М., „Тры чарапахі”
13	19	37	Я нарадзіўся тут, „Нёман”
14	16	32	Н.Р.М., „Катлет-матлет”
15	15	31	Зэт, „Баю-баю”
16	13	30	Гоман, „Беларусачка”
17	17	29	Камелот, „Дудар”
18	—	28	Зэт, „Нармальна”
19	—	27	Кальян, „Беларуская нацыя”
20	14	26	Н.Р.М., „Дзед Мароз”

Як галасаваць: песні, якія вам найбольш падабаюцца прызначаюцца 10 балаў, 2 песні — 9 балаў, 3 — 8, 4 — 7, і г.д. аж да 10 песні, якой дайце 1 бал.